

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ**

**ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
2003-2004**

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

Στατιστική Έρευνα
για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων
Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων

Η παρούσα Έρευνα υποβάλλεται από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το εδάφιο (ι) του άρθρου 9Α των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2004.

Σεπτέμβριος 2005

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ**

Αρ. Φακ.: Ε.Ε.Κ.Ε. 25.07.001.02

Εξοχότατο
Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Λευκωσία

Εξοχότατε,

Έχω την τιμή να υποβάλω τη Στατιστική Έρευνά μου για την περίοδο 2003-2004 αναφορικά με την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων, σύμφωνα με το εδάφιο (ι) του άρθρου 9Α των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2004.

Με εξαιρετική τιμή

(Χρίστος Ανδρέου)
Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων

Λευκωσία, 30 Σεπτεμβρίου, 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1. Νομοθετικό Πλαίσιο- Στόχοι του Γραφείου	2
2. Αρμοδιότητες του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων μετά την 1.5.2004	3
3. Εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις	4
3.1 Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις	4
3.2 Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει γνωμοδοτήσεις	4
3.3 Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του Νόμου	5
4. Η σημασία του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων	6
5. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον περιορισμό και τον αναπροσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων	7
II. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ	8
1. Κρατικές ενισχύσεις 2003-2004	9
2. Βιομηχανία και Υπηρεσίες	17
2.1 Οριζόντιοι στόχοι	17
2.2 Συγκεκριμένοι τομείς	19
2.2.1 Μεταποιητική βιομηχανία	20
2.2.2 Μεταφορές	22
2.2.3 Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	22
2.2.4 Ενισχύσεις προς τον τουριστικό κλάδο	23
3. Μέτρα ενισχύσεων που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	25
4. Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)	26
III. ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	27
ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	31
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	57

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1:	Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς	9
Πίνακας 2:	Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών)	10
Πίνακας 3:	Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό κλάδο/στόχο	13
Πίνακας 4:	Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό κλάδο/στόχο (% επί του συνόλου)	14
Πίνακας 5:	Κρατικές ενισχύσεις κατά μορφή ενίσχυσης	15
Πίνακας 6:	Κρατικές ενισχύσεις οριζόντιων στόχων	17
Πίνακας 7:	Οριζόντιοι στόχοι κατά μορφή ενίσχυσης	19
Πίνακας 8:	Κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία	20
Πίνακας 9:	Κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών)	20
Πίνακας 10:	Κρατικές ενισχύσεις στις μεταφορές	22
Πίνακας 11:	Ενισχύσεις προς ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς	23
Πίνακας 12:	Ενισχύσεις προς τον τουριστικό κλάδο	24

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

	Σελίδα
Διάγραμμα 1: Κατανομή ενισχύσεων στις δύο κύριες κατηγορίες, 2003	11
Διάγραμμα 2: Κατανομή ενισχύσεων στις δύο κύριες κατηγορίες, 2004	11
Διάγραμμα 3: Κατανομή ενισχύσεων (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) στις δύο κύριες κατηγορίες, 2003	12
Διάγραμμα 4: Κατανομή ενισχύσεων (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) στις δύο κύριες κατηγορίες, 2004	12
Διάγραμμα 5: Κρατικές ενισχύσεις κατά κλάδο/στόχο	15
Διάγραμμα 6: Κρατικές ενισχύσεις κατά μορφή ενίσχυσης	16
Διάγραμμα 7: Κρατικές ενισχύσεις κατά οριζόντιο στόχο	18
Διάγραμμα 8: Ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) κατά μορφή ενίσχυσης, 2003	21
Διάγραμμα 9: Ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) κατά μορφή ενίσχυσης, 2004	21
Διάγραμμα 10: Ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (περιλαμβανομένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) κατά μορφή ενίσχυσης, 2003	21
Διάγραμμα 11: Ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (περιλαμβανομένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) κατά μορφή ενίσχυσης, 2004	21

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το εδάφιο (ι) του άρθρου 9Α των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2004, ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ετοιμάζει και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Στατιστική Έρευνα για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων.

Η παρούσα Στατιστική Έρευνα καλύπτει τη χρονική περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 2003 μέχρι 31^η Δεκεμβρίου 2004. Κατά συνέπεια μπορεί να γίνει σύγκριση του ύψους και των κατηγοριών των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν εντός του 2004 σε σχέση με αυτές που είχαν χορηγηθεί κατά τη διάρκεια του 2003 και να εξαχθούν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα. Για το έτος 2003 λήφθηκαν αναθεωρημένα στοιχεία τόσο από τις Αρμόδιες Αρχές για τις ενισχύσεις που παραχώρησαν όσο και από τη Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών για ορισμένα στατιστικά μεγέθη (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, πληθυσμός, προστιθέμενη αξία διάφορων κλάδων της οικονομίας κ.ά.).

1. Νομοθετικό Πλαίσιο - Στόχοι του Γραφείου

Ο περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμος του 2001 τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2001, ύστερα από σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 53.538 και ημερομηνία 11 Απριλίου 2001. Ο Νόμος αυτός αποσκοπούσε στην εναρμόνιση της Κυπριακής Νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Μέσα στα πλαίσια αυτά θεσμοθετήθηκε το Γραφείο του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων. Πρωταρχικός στόχος του Γραφείου στην προενταξιακή περίοδο ήταν η ικανοποίηση όλων των προϋποθέσεων που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να καταστεί δυνατό το «κλείσιμο» του κεφαλαίου του Ανταγωνισμού, πράγμα που επετεύχθη τον Ιούνιο του 2002. Παράλληλα το Γραφείο προέβη στην αξιολόγηση, με βάση τους κοινοτικούς κανόνες, όλων των υφιστάμενων και νέων μέτρων ενισχύσεων. Συγκεκριμένα, από το Σεπτέμβριο του 2001, οπότε άρχισε η αξιολόγηση των υφιστάμενων και νέων προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων, μέχρι σήμερα εκδόθηκαν συνολικά 240 αποφάσεις, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, εκ των οποίων οι 99 ήταν αρνητικές, 46 θετικές, 74 θετικές υπό όρους, ενώ σε 21 περιπτώσεις κρίθηκε ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δε συνιστούσε κρατική ενίσχυση.

Επιπρόσθετα, ένα μεγάλο και σημαντικό μέρος των εργασιών του Γραφείου μας ήταν η μελέτη και αξιολόγηση διάφορων μέτρων που κοινοποιήθηκαν από τις Αρμόδιες Αρχές είτε με το έντυπο κοινοποίησης ή με επιστολή, χωρίς όμως να εκδοθεί απόφαση από τον Έφορο. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι κατά το 2004 σε 62 περιπτώσεις (σε σύγκριση με 57 περιπτώσεις το 2003) στάληκαν απαντητικές επιστολές από τον Έφορο, οι οποίες περιείχαν τη γνώματέυσή του κατά πόσο το συγκεκριμένο μέτρο συνιστούσε ενίσχυση και θα έπρεπε να κοινοποιηθεί στο νενομισμένο έντυπο ή ότι το μέτρο δε συνιστούσε ενίσχυση. Επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι το μέτρο αφορούσε ενισχύσεις προς τη γεωργία που δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων. Οι επιστολές περιείχαν συχνά και κατευθυντήριες γραμμές ως προς τη διαμόρφωση των σχεδίων ενίσχυσης από τις Αρμόδιες Αρχές για να καταστούν αυτά συμβατά με την κείμενη νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις.

Στις 29 Απριλίου 2004 ψηφίστηκε ο περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2004 [N144 (I) του 2004], ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 2004. Με την ψήφιση του Νόμου αυτού καταργήθηκε η Δευτερογενής Νομοθεσία με εξαίρεση τους περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Διαφάνεια Χρηματοοικονομικών Σχέσεων μεταξύ του Δημοσίου και των Δημόσιων Επιχειρήσεων) Κανονισμούς του 2003. Ο Νόμος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 2004 με σκοπό τη διαφοροποίηση του ρόλου και των εξουσιών του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων, ως αποτέλεσμα της προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και της αυτοδύναμης εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

Με την προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. από 1.5.2004, ο τελικός έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων διενεργείται πλέον από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πιο συγκεκριμένα ορισμένες εξουσίες του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων (ο οποίος μετονομάστηκε σε Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων) που σχετίζονται με την αξιολόγηση της συμβατότητας των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων με τη νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις έχουν περιέλθει στη δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο, ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων είναι το εθνικό σημείο επαφής και ο κρατικός συντονιστικός φορέας για θέματα κρατικών ενισχύσεων.

2. Αρμοδιότητες του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων μετά την 1.5.2004

Η αποστολή του Εφόρου κατά την περίοδο που ακολουθεί την ημερομηνία ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. καθορίζεται στους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμους του 2001 μέχρι 2004 (εφεξής ο «Νόμος»)¹, ο οποίος, όπως προαναφέρθηκε, τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 2004. Με βάση τον πιο πάνω Νόμο οι κύριες αρμοδιότητες του Εφόρου είναι οι εξής:

Αξιολογεί και εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις για τη συμβατότητα με τους κοινοτικούς κανόνες των κρατικών ενισχύσεων συγκεκριμένων κατηγοριών ενισχύσεων, οι οποίες απαλλάσσονται από τη διαδικασία κοινοποίησής τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως οι ενισχύσεις για την απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και οι ενισχύσεις προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Γνωμοδοτεί για τη συμβατότητα με τους κοινοτικούς κανόνες των κρατικών ενισχύσεων επί όλων των προσχεδίων κρατικών ενισχύσεων που δεν ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες.

Είναι υπεύθυνος για τη γενική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 [για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 (τώρα, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 88) της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (εφεξής «Συνθήκη ΕΚ»)] και των εκτελεστικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί ή που θα θεσπισθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 27 του εν λόγω Κανονισμού.

Ελέγχει την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα των παραχωρούμενων κρατικών ενισχύσεων.

Εξασφαλίζει από τις Αρμόδιες Αρχές εκθέσεις για την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα της παραχώρησης κάθε συγκεκριμένης κρατικής ενίσχυσης.

Υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή οποιαδήποτε στοιχεία που ζητούνται από αυτήν σε σχέση με κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στη Δημοκρατία.

Συγκεντρώνει, επεξεργάζεται, και παρακολουθεί όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με κρατικές ενισχύσεις.

Ετοιμάζει και διατηρεί ενημερωμένο Μητρώο Κρατικών Ενισχύσεων και Κεντρικό Μητρώο Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας.

Εκπαιδεύει και ενημερώνει όλες τις Αρμόδιες Αρχές και τους εμπλεκόμενους φορείς για θέματα κρατικών ενισχύσεων.

Ετοιμάζει και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Έκθεση για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του με παρατηρήσεις και εισηγήσεις, και Ετήσια Στατιστική Έρευνα για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων.

Αντιπροσωπεύει τη Δημοκρατία στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Κρατικές Ενισχύσεις και σε οποιαδήποτε άλλη επιτροπή, σώμα, ομάδα εργασίας, συνέδριο που αφορά σε θέματα παροχής κρατικών ενισχύσεων και που λαμβάνει χώρα είτε στη Δημοκρατία είτε στο εξωτερικό.

¹ Ο Νόμος παρατίθεται αυτούσιος στο Παράρτημα Ι.

3. Εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, κάθε Αρμόδια Αρχή, πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης κρατικής ενίσχυσης (εκτός από χορήγηση ενίσχυσης de minimis), έχει υποχρέωση να κοινοποιεί προσχέδιο της εν λόγω ενίσχυσης στον Έφορο για έγκριση ή γνωμοδότηση ανάλογα με την περίπτωση. Η κοινοποίηση πρέπει να είναι πλήρης και επακριβής και να περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες.

Κανένα προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης δεν τίθεται σε ισχύ, χωρίς να έχει εκδοθεί έγκριση ή γνωμοδότηση από τον Έφορο, ανάλογα με την περίπτωση. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Νόμου, σε περίπτωση που σχετικό προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης τεθεί σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς την έγκριση ή χωρίς τη γνωμοδότηση του Εφόρου, ανάλογα με την περίπτωση, ο Έφορος δύναται, με δεόντως αιτιολογημένη απόφασή του, να διατάξει το δικαιούχο του προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης να επιστρέψει οποιοδήποτε ποσό έχει λάβει καταβάλλοντας και το νόμιμο τόκο.

Επισημαίνεται εξάλλου ότι, βάσει του εδαφίου (1) του άρθρου 17 του πιο πάνω Νόμου, κάθε Αρμόδια Αρχή οφείλει να κοινοποιεί στον Έφορο οποιοδήποτε μέτρο για συμμετοχή του Δημοσίου σε κεφάλαιο επιχείρησης ή παροχή κεφαλαίου προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο υπό τις ίδιες περιστάσεις ή όρους θα παρείχε το ίδιο κεφάλαιο ιδιώτης επενδυτής. Σε περίπτωση που κριθεί ότι το κράτος ενεργεί ως ιδιώτης επενδυτής τότε δεν τίθεται ζήτημα κρατικής ενίσχυσης.

3.1 Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις (έγκριση, απόρριψη, έγκριση υπό όρους)

Ο Έφορος εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις για τις κατηγορίες ενισχύσεων για τις οποίες δεν απαιτείται έγκρισή τους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δηλαδή για τις ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με τους Απαλλακτικούς Κανονισμούς που έχουν εκδοθεί ή θα εκδοθούν δυνάμει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 (τώρα, κατόπιν τροποποίησης, άρθρα 87 και 88) της Συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων. Γι' αυτές τις περιπτώσεις ο Έφορος κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία.

Ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης να το αξιολογήσει και να το εγκρίνει ή να το απορρίψει, σε σχέση με τη συμβατότητά του με τους Απαλλακτικούς Κανονισμούς, με αιτιολογημένη απόφασή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

3.2 Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει γνωμοδοτήσεις

Για όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες ενισχύσεων, δηλαδή εξαιρουμένων των ενισχύσεων που χορηγούνται σύμφωνα με τους Απαλλακτικούς Κανονισμούς, ο Έφορος εκδίδει γνωμοδοτήσεις. Οι γνωμοδοτήσεις τίθενται ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου ή της κατά νόμο Δημόσιας Αρχής. Γι' αυτές τις κατηγορίες ενισχύσεων αποστέλλεται, εφόσον ληφθεί ανάλογη απόφαση, κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την οποία αναλαμβάνει ο Έφορος.

Ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του προσχεδίου ενίσχυσης να εκδώσει τη γνωμοδότησή του προς την Αρμόδια Αρχή. Σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 11, στην περίπτωση που ο Έφορος ζητήσει οποιαδήποτε επιπρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις, η προθεσμία αξιολόγησης δύναται να παραταθεί για ακόμα ένα μήνα.

Τονίζεται ότι το άρθρο 88(3) της Συνθήκης ΕΚ καθορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ενημερώνεται έγκαιρα για κάθε νέο σχέδιο ενισχύσεων και κάθε τροποποίηση υφιστάμενου σχεδίου ενισχύσεων. Την υποχρέωση ενημέρωσης της Επιτροπής αναλαμβάνει ο Έφορος. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δε δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.

3.3 Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2004

Στις διατάξεις του Νόμου δεν εμπίπτουν οι κρατικές ενισχύσεις προς τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία. Οι τομείς αυτοί είχαν εξαιρεθεί εξ αρχής από τις διατάξεις των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2003. Αυτό γιατί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχονται στους τομείς αυτούς ενισχύσεις μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και της Κοινής Πολιτικής Αλιείας και θεωρήθηκε ότι θα ήταν άδικο να περιορίσει η Κύπρος προενταξιακά τις ενισχύσεις στους εν λόγω τομείς ενώ οι Κύπριοι παραγωγοί δε θα είχαν ακόμη τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τις αντίστοιχες κοινοτικές ενισχύσεις.

Μετά την 1.5.2004 το κοινοτικό κεκτημένο εφαρμόζεται στην ολότητά του περιλαμβανομένων και των προαναφερθέντων τομέων αλλά οι ενισχύσεις προς τους τομείς αυτούς συνεχίζουν να εξαιρούνται από το Νόμο. Ωστόσο, το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφασή του με αριθμό 61.535 και ημερομηνία 3 Φεβρουαρίου 2005 ενέκρινε την ανάθεση του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, κατόπιν κοινής πρότασης των Υπουργών Οικονομικών, και Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Για το σκοπό αυτό εξουσιοδότησε τον Υπουργό Οικονομικών να ετοιμάσει, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία, σχετικό τροποποιητικό νομοσχέδιο, έτσι ώστε να συμπεριληφθεί στις αρμοδιότητες του Εφόρου ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων στους τομείς αυτούς. Το νομοσχέδιο κατατέθηκε τον Ιούνιο του 2005 ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων αλλά ακόμη δεν έχει εγκριθεί.

4. Η σημασία του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων

Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τον τρόπο λειτουργίας των αγορών είναι οι παρεμβάσεις των κρατών με τη μορφή ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις τους. Η ανεξέλεγκτη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα υπονόμει τη δημιουργία μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς για να επιτευχθούν οι στόχοι της οικονομικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε. είναι απαραίτητος ο αυστηρός και αποτελεσματικός έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων με βάση κοινούς κανόνες για όλα τα κράτη μέλη. Ο έλεγχος αυτός επιτρέπει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να ανταγωνισθούν επί ίσοις όροις στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς.

Ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έχει ως αποτέλεσμα τη στήριξη της καινοτομίας, τη μείωση του κόστους παραγωγής, την αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και, κατ' επέκταση, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αλλά και την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών.

Μεριμνώντας για την αποφυγή των στρεβλώσεων του ενδοκοινοτικού ανταγωνισμού, ο έλεγχος των ενισχύσεων συμβάλλει εμμέσως στην οικονομική πρόοδο της Ε.Ε. και στην προώθηση της απασχόλησης. Ωστόσο οι κοινοτικοί κανόνες των κρατικών ενισχύσεων επιτρέπουν τη χορήγηση ενισχύσεων για στόχους κοινού συμφέροντος, όπως η ανάπτυξη των μειονεκτικών περιοχών, η προώθηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), η έρευνα και ανάπτυξη, η επαγγελματική κατάρτιση, ο πολιτισμός και η προστασία του περιβάλλοντος.

5. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον περιορισμό και τον αναπροσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000 η Ε.Ε. έθεσε ως στόχο της όπως μέχρι το 2010 καταστεί η πλέον ανταγωνιστική οικονομία του πλανήτη βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, μία από τις δεσμεύσεις των κρατών μελών, η οποία επιβεβαιώθηκε και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης το 2001, ήταν η μείωση του επιπέδου των κρατικών ενισχύσεων ως ποσοστού επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Όπως είναι γνωστό οι κρατικές ενισχύσεις διαβρώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, εμποδίζουν την αποδοτικότερη κατανομή των οικονομικών πόρων και απειλούν την ομαλή λειτουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς. Έχει διαπιστωθεί ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι κρατικές ενισχύσεις μειώνουν την οικονομική ευημερία και αποδυναμώνουν τη θέληση των επιχειρήσεων για αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό.

Εκτός από τη δέσμευση για μείωση του ύψους των κρατικών ενισχύσεων ως ποσοστού επί του ΑΕΠ, τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν όπως αναπροσανατολίσουν τις παρεχόμενες ενισχύσεις προς οριζόντιους στόχους της Κοινότητας, όπως είναι η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης, η προστασία του περιβάλλοντος, η ενίσχυση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, κ.ά. Οι οριζόντιες ενισχύσεις θεωρούνται λιγότερο στρεβλωτικές για τον ανταγωνισμό σε σχέση με άλλου είδους ενισχύσεις (π.χ. τομεακές ενισχύσεις, διάσωση και αναδιάρθρωση συγκεκριμένων επιχειρήσεων).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2005 κάλεσε «τα κράτη μέλη να συνεχίσουν την πορεία τους προς μείωση του γενικού επιπέδου των κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας συνάμα υπόψη τις ενδεχόμενες αδυναμίες των αγορών. Η κίνηση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από επανακατεύθυνση των ενισχύσεων προς στήριξη ορισμένων οριζόντιων στόχων όπως η έρευνα και η καινοτομία, καθώς και η αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η μεταρρύθμιση των περιφερειακών ενισχύσεων θα πρέπει επίσης να καλλιεργεί υψηλό επίπεδο επενδύσεων και να επιτρέπει τη μείωση των ανισοτήτων σύμφωνα με τους στόχους της Λισσαβόνας».

Ουσιαστικά η πολιτική της Ε.Ε. μπορεί να συνοψισθεί στο στόχο «λιγότερες αλλά καλύτερα στοχευμένες κρατικές ενισχύσεις» (less but better targeted aid). Με τις λιγότερες ενισχύσεις επιτυγχάνεται η διαφύλαξη των δημόσιων πόρων, που προέρχονται κυρίως από τους φορολογούμενους πολίτες, και η προστασία της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της Ε.Ε. ως σύνολο, αφού περιορίζεται η παροχή βραχυπρόθεσμων και τεχνητών πλεονεκτημάτων σε μη αποδοτικές επιχειρήσεις σε βάρος αυτών που επενδύουν στις ιδιαίτερες δεξιότητες και την προσαρμοστικότητα. Από την άλλη πλευρά, οι καλύτερα στοχευμένες ενισχύσεις μπορούν να καλύψουν τις αποτυχίες του μηχανισμού της αγοράς και να έχουν θετικές επιδράσεις για την κοινωνία στο σύνολό της, χωρίς να στρεβλώνουν αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό.

Η πολιτική δέσμευση που ανέλαβαν τα 15 κράτη μέλη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας και αργότερα της Στοκχόλμης ισχύει και για τα νέα μέλη της Κοινότητας, εκτός και αν επιδειχθεί κάποιου είδους ελαστικότητα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συνεπώς, η παρούσα στατιστική έρευνα αποδεικνύεται ιδιαίτερα χρήσιμη (i) προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο η Κύπρος, ως κράτος μέλος, τηρεί τις πολιτικές της δεσμεύσεις έναντι της Ε.Ε. και (ii) για τη χάραξη πολιτικής επί του θέματος αυτού.

II. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Η παρούσα είναι η τρίτη Στατιστική Έρευνα για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων που υποβάλλεται από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και, όπως έχει ήδη αναφερθεί, καλύπτει τα έτη 2003 και 2004.

Δυνάμει του εδαφίου 2 του άρθρου 17 του Νόμου, κάθε Αρμόδια Αρχή που χορηγεί κρατική ενίσχυση οφείλει να υποβάλλει στον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ετήσια έκθεση που να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το συνολικό αριθμό των δικαιούχων και το συνολικό ποσό που παραχωρήθηκε. Η Έκθεση αυτή ετοιμάστηκε με βάση τα στοιχεία και εκθέσεις που έχουν υποβληθεί από τις Αρμόδιες Αρχές.

Η παρούσα Στατιστική Έρευνα περιλαμβάνει το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν υπό οποιαδήποτε μορφή από την 1^η Ιανουαρίου 2003 μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2004. Δεδομένου ότι, για ένα μεγάλο αριθμό μέτρων, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τη συνέχισή τους μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης, δυνάμει του εδαφίου 2 του άρθρου 21 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων, τα ποσά που παρουσιάζονται στην παρούσα Έκθεση περιλαμβάνουν τόσο συμβατές όσο και μη συμβατές κρατικές ενισχύσεις.

Ωστόσο, στη στατιστική έρευνα δεν περιλαμβάνονται οι ενισχύσεις που χορηγούνται στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας, οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Νόμου, καθώς επίσης και οι ενισχύσεις που χορηγούνται με έμμεσο τρόπο σε επιχειρήσεις, όπως είναι, για παράδειγμα, οι φορολογικές απαλλαγές σε πρόσωπα που διατηρούν καταθέσεις στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης, καθότι είναι αδύνατο να επιμετρηθούν. Όλες οι ενισχύσεις που χορηγούνται με έμμεσο τρόπο έχουν πλέον καταργηθεί με σχετικές αποφάσεις του Εφόρου. Επίσης, ένας μεγάλος αριθμός μέτρων (κυρίως μακροχρόνιες συμβάσεις μίσθωσης κρατικής/δασικής γης), που τέθηκαν σε εφαρμογή πριν από τις 10.12.1994 και δεν υπέστησαν μετέπειτα καμία ουσιώδη τροποποίηση, δεν περιλαμβάνονται στη στατιστική έρευνα. Αυτό γιατί σύμφωνα με το άρθρο 22 και το Παράρτημα IV της πράξης περί των όρων προσχώρησης των νέων κρατών μελών και των τροποποιήσεων των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ε.Ε. θεωρούνται υφιστάμενες ενισχύσεις οι οποίες μπορούν να συνεχιστούν.

Η Έρευνα χωρίζεται σε τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με ορισμένα οικονομικά μεγέθη, το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων κατά τομέα/στόχο, και το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων με βάση τη μορφή της ενίσχυσης (επιχορηγήσεις, εγγυήσεις δανείων, επιδοτήσεις επιτοκίων δανείων κλπ).

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι κρατικές ενισχύσεις σύμφωνα με την κατηγορία στην οποία εμπίπτουν (οριζόντιοι στόχοι, βιομηχανία, παροχή υπηρεσιών κλπ).

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται το ύψος των κρατικών ενισχύσεων για τα μέτρα που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ στο τελευταίο μέρος γίνεται ειδική αναφορά για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis).

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την ετοιμασία της Στατιστικής Έρευνας 2003-2004 για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων περιγράφεται αναλυτικά στο Τεχνικό Παράρτημα της παρούσας Έκθεσης. Σημειώνεται ότι η μεθοδολογία, η παρουσίαση και ο τρόπος υπολογισμού των κρατικών ενισχύσεων ακολουθούν πιστά την ισχύουσα πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία διενεργεί ετησίως συνολική στατιστική επισκόπηση για τα κράτη μέλη με βάση τα στοιχεία που της υποβάλλονται από αυτά.

1. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ 2003-2004

Πίνακας 1: Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς (£)

	2003	2004	% Μεταβολής
Σύνολο Κρατικών Ενισχύσεων σε τρέχουσες τιμές	114.330.522	40.265.447	-64,78%
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές	6.805.100.000	7.216.300.000	6,04%
Κρατικές Ενισχύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ	1,68%	0,56%	-66,79%
Πληθυσμός	730.400	749.200	2,57%
Κατά κεφαλή Κρατικές Ενισχύσεις	157	54	-65,67%
Απασχολούμενο Εργατικό Δυναμικό	325.300	333.100	2,40%
Κρατικές Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	351	121	-65,61%
Συνολικές Κυβερνητικές Δαπάνες	2.802.000.000	3.100.000.000	10,64%
% Κρατικών Ενισχύσεων ως προς τις Κυβερνητικές Δαπάνες	4,08%	1,30%	-68,17%

Το συνολικό ύψος των κρατικών ενισχύσεων για το έτος 2004 μειώθηκε κατακόρυφα σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η μείωση αυτή ανέρχεται σε £74 εκ. περίπου ή σε ποσοστό της τάξης του 64,8%. Το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων κατά το 2003 (το οποίο είναι το υψηλότερο για την πενταετία 2000-2004) οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αυξημένες δασμοφορολογικές απαλλαγές που παραχωρήθηκαν, ως αποτέλεσμα της εισαγωγής μεγάλων ποσοτήτων πρώτων υλών και μηχανημάτων από τις μεταποιητικές μονάδες. Από την ημερομηνία προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση όλες αυτές οι δασμοφορολογικές απαλλαγές για εισαγωγές από τρίτες χώρες έχουν καταργηθεί και εφαρμόζεται αυτούσιο το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο. Αρχικά, οι αποφάσεις του Εφόρου σχετικά με τα μέτρα αυτά όριζαν ως ημερομηνία τερματισμού τους τις 30.4.2003, όπως προνοείτο στους περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμους. Αργότερα, όμως, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε, δυνάμει πρόνοιας των ως άνω Νόμων, κατόπιν αιτιολογημένης απόφασής του, όπως ένας μεγάλος αριθμός δασμοφορολογικών απαλλαγών συνεχίσουν να παραχωρούνται μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε. Εκτιμάται ότι αρκετές επιχειρήσεις έσπευσαν κατά τη διάρκεια του 2003 να εισαγάγουν αυξημένες ποσότητες πρώτων υλών και μηχανημάτων προκειμένου να επωφεληθούν από τις δασμοφορολογικές απαλλαγές προτού αυτές τερματιστούν. Κατά συνέπεια το ύψος των κρατικών ενισχύσεων που παρατηρήθηκε το 2003 είναι απόρροια εξαιρετικού γεγονότος.

Ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, οι κρατικές ενισχύσεις μειώθηκαν από 1,68% το 2003 σε 0,56% το 2004. Η ποσοστιαία μείωση είναι της τάξης του 66,8%. Ως ποσοστό επί του συνόλου των κυβερνητικών δαπανών η μείωση είναι ακόμη μεγαλύτερη (-68,2% περίπου).

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 1, οι κατά κεφαλή κρατικές ενισχύσεις παρουσίασαν μείωση της τάξης του 65,7%, στα ίδια περίπου επίπεδα με τη μείωση των κρατικών ενισχύσεων ανά εργαζόμενο. Για το έτος 2004 οι κατά κεφαλή κρατικές ενισχύσεις ανέρχονταν σε £54, ενώ οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο σε £121, σε σύγκριση με £157 και £351, αντίστοιχα, για το 2003.

Συμπερασματικά, το ύψος των κρατικών ενισχύσεων επί όλων των βασικών οικονομικών μεγεθών παρουσιάζει σημαντική μείωση. Προκειμένου να διαπιστωθεί το μέγεθος της επίδρασης των δασμοφορολογικών απαλλαγών (περίπου 200 μέτρα), που, όπως προαναφέρθηκε, τερματίστηκαν από την 1.5.2004, κρίθηκε σκόπιμο να υπολογισθεί εκ νέου το ύψος των κρατικών ενισχύσεων αφού αφαιρεθούν οι εν λόγω ενισχύσεις.

Πίνακας 2: Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς (£) (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών)

	2003	2004	% Μεταβολής
Σύνολο Κρατικών Ενισχύσεων σε τρέχουσες τιμές	40.566.365	38.565.447	-4,93%
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές	6.805.100.000	7.216.300.000	6,04%
Κρατικές Ενισχύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,60%	0,53%	-10,35%
Πληθυσμός	730.400	749.200	2,57%
Κατά κεφαλή Κρατικές Ενισχύσεις	56	51	-7,32%
Απασχολούμενο Εργατικό Δυναμικό	325.300	333.100	2,40%
Κρατικές Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	125	116	-7,16%
Συνολικές Κυβερνητικές Δαπάνες	2.802.000.000	3.100.000.000	10,64%
% Κρατικών Ενισχύσεων ως προς τις Κυβερνητικές Δαπάνες	1,45%	1,24%	-14,07%

Ο πίνακας 2 ανωτέρω παρουσιάζει το ύψος των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με τα ίδια μεγέθη που φαίνονται στον πίνακα 1 μετά την απόληψη όλων των ενισχύσεων που έχουν παραχωρηθεί με τη μορφή της απαλλαγής από τους προβλεπόμενους δασμούς και φόρους κατανάλωσης. Το ύψος των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν με τη μορφή αυτή ανέρχονταν σε £73,7 εκ. το 2003 και μόλις £1,7 εκ. περίπου για τους πρώτους 4 μήνες του 2004. Η άσκηση αυτή δίδει μία καλύτερη εικόνα για το πώς αναμένεται να διαμορφωθεί το επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων κατά τα επόμενα έτη.

Από τον πίνακα 2 διαπιστώνεται ότι η αφαίρεση των παρεχόμενων δασμοφορολογικών απαλλαγών διαφοροποιεί ριζικά τα αποτελέσματα και τις σχετικές συγκρίσεις. Συγκεκριμένα, για το έτος 2003 το ύψος των συνολικών ενισχύσεων εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών μειώνεται σε £40,6 εκ. περίπου ή σε ποσοστό 0,6% του ΑΕΠ. Η μείωση των κρατικών ενισχύσεων το 2004 σε σχέση με το 2003 περιορίζεται στο 4,93%.

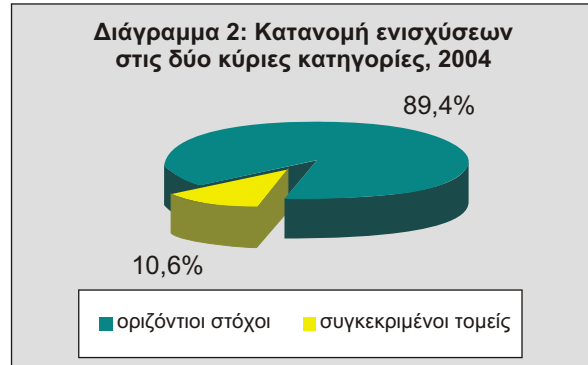
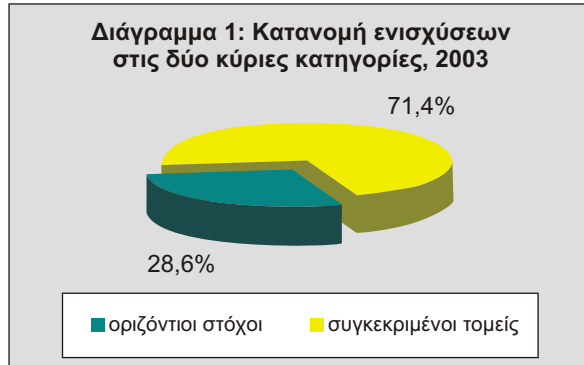
Ανάλογη εικόνα παρουσιάζεται και ως προς τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη. Η μείωση των κατά κεφαλή ενισχύσεων περιορίζεται στο 7,32%, ανά εργαζόμενο στο 7,16%, ενώ ως προς τις κυβερνητικές δαπάνες στο 14,07%.

Η μικρή μείωση των παρεχόμενων ενισχύσεων (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) το 2004 σε σχέση με το 2003 οφείλεται κυρίως στην κατάργηση ορισμένων μη συμβατών σχεδίων ή ατομικών ενισχύσεων στις 30.4.2004, δηλαδή πριν από την προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. (π.χ. η απαλλαγή του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης από την υποχρέωση καταβολής φόρου επί των κερδών, το σχέδιο ενίσχυσης κυπριακού φορτίου που εφάρμοζε η Αρχή Λιμένων Κύπρου, κ.ά.). Από την άλλη πλευρά, το ύψος των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν στα πλαίσια ορισμένων συμβατών σχεδίων ή ατομικών ενισχύσεων παρουσίασαν αύξηση, που όμως δεν ήταν αρκετή να αντισταθμίσει τις ενισχύσεις που παραχωρούνταν στα πλαίσια των σχεδίων ή των ατομικών ενισχύσεων που καταργήθηκαν στις 30.4.2004.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ορισμένα από τα σχέδια που καταργήθηκαν πριν από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. έχουν χαρακτηριστεί από τις Αρμόδιες Αρχές ως ενισχύσεις de minimis, οι οποίες, λόγω του πολύ μικρού τους ύψους, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών ή/και δε στρεβλώνουν ούτε απειλούν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό και συνεπώς δεν εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 87 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ. Ταυτόχρονα, προωθήθηκε η ετοιμασία νέων σχεδίων κρατικών ενισχύσεων,

τα οποία, ωστόσο, βρίσκονταν στη φάση συλλογής αιτήσεων από τους δικαιούχους, με αποτέλεσμα να μην παραχωρηθούν οποιεσδήποτε ενισχύσεις κατά το 2004. Τα διαγράμματα 1 και 2 παρουσιάζουν ξεχωριστά για κάθε έτος την κατανομή του συνόλου των κρατικών ενισχύσεων σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- i) τις κρατικές ενισχύσεις που έχουν οριζόντιους στόχους, όπως είναι η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η προώθηση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, η επαγγελματική κατάρτιση, η περιφερειακή συνοχή, η προστασία του περιβάλλοντος κ.ά., οι οποίες δεν έχουν πρωταρχικό σκοπό την ενίσχυση κάποιων συγκεκριμένων κλάδων παραγωγής αλλά θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν ορισμένες αδυναμίες του μηχανισμού της αγοράς, και
- ii) τις κρατικές ενισχύσεις που στοχεύουν στην απάμβλυνση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένοι κλάδοι της οικονομίας ή στην ανάπτυξη ορισμένων κλάδων ή συγκεκριμένων επιχειρήσεων. Οι ενισχύσεις αυτές θεωρείται ότι έχουν περισσότερο στρεβλωτικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό από ό,τι οι ενισχύσεις οριζόντιων στόχων.

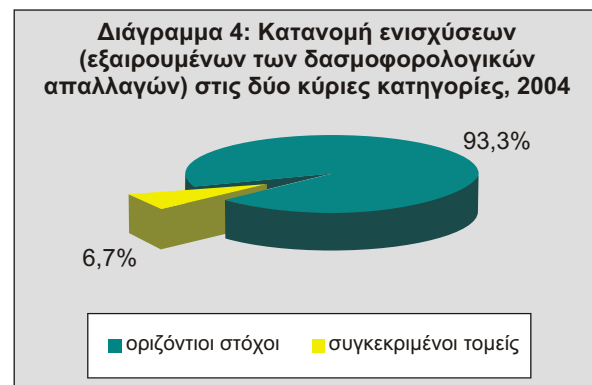
Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω διαγράμματα, μεταξύ των ετών 2003 και 2004 παρουσιάζεται μία αντίστροφη εικόνα. Κατά το 2003 η μεγάλη πλειοψηφία των ενισχύσεων παραχωρήθηκε σε συγκεκριμένους τομείς (71,4%), ενώ μόνο το 28,6% κατανεμήθηκε σε οριζόντιους στόχους. Αντίθετα, το 2004 οι ενισχύσεις που είχαν ως πρωταρχικό στόχο κάποιο από τους οριζόντιους στόχους της Ε.Ε. ανήλθαν στο πολύ υψηλό ποσοστό της τάξης του 89,4%, ενώ οι τομεακές ενισχύσεις ήταν μόνο 10,6%. Αυτό οφείλεται στους ακόλουθους παράγοντες:

- i) Οι ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν με τη μορφή των δασμοφορολογικών απαλλαγών κατά το 2003, οι οποίες απευθύνονταν σε συγκεκριμένους τομείς, ανέρχονταν σε πολύ πιο υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με αυτές του 2004. Συγκεκριμένα, οι ενισχύσεις αυτής της μορφής αντιπροσώπευαν περίπου το 64,5% του συνόλου των ενισχύσεων το 2003 σε σύγκριση με 4,2% κατά το 2004.
- ii) Ορισμένα σχέδια που είχαν ως πρωταρχικό στόχο τη στήριξη κάποιων συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας και ορισμένες ατομικές ενισχύσεις κρίθηκαν ως μη συμβατά και καταργήθηκαν είτε στις 30.4.2003, όπως όριζαν οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμοι του 2001 μέχρι 2003, είτε στις 30.4.2004, μετά από σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου.
- iii) Όλα σχεδόν τα νέα σχέδια ενισχύσεων που προωθήθηκαν από τις Αρμόδιες Αρχές, κυρίως προς αντικατάσταση κάποιων που καταργήθηκαν, είχαν ως νομική βάση κάποιο από τους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που επιτρέπει τη χορήγηση οριζόντιων ενισχύσεων.

Ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος που αναφέρονται ανωτέρω δεικνύουν ουσιαστικά τη μεταστροφή των παραχωρούμενων ενισχύσεων προς τις πολιτικές και στόχους της Ε.Ε., ως απόρροια της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. την 1.5.2004. Αυτή η μεταστροφή αναμένεται να είναι ακόμη πιο εμφανής το 2005, αφού θα είναι η πρώτη χρονιά κατά την οποία όλες οι παραχωρούμενες ενισχύσεις θα είναι συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις.

Προκειμένου να διαφανεί καλύτερα αυτή η μεταστροφή, τα διαγράμματα 3 και 4 πιο κάτω παρουσιάζουν την κατανομή των ενισχύσεων προς τις δύο κύριες κατηγορίες κατά τα δύο υπό επισκόπηση έτη, εξαιρουμένων των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν υπό τη μορφή των δασμοφορολογικών απαλλαγών, οι οποίες, όπως έχει προαναφερθεί, καταργήθηκαν στις 30.4.2004.

Από το διάγραμμα 3 φαίνεται ότι, με εξαίρεση τις δασμοφορολογικές απαλλαγές, το ποσοστό των οριζόντιων στόχων επί του συνόλου κατά το 2003 υπερβαίνει το 80%, ενώ οι τομεακές ενισχύσεις μειώνονται στο 19,3%. Κατά το 2004 (διάγραμμα 4), οι τομεακές ενισχύσεις συρρικνώνονται στο 6,7%, στοιχείο ακριβώς που καταδεικνύει την προσαρμογή των ενισχύσεων προς τους οριζόντιους στόχους της Ε.Ε.

Ο πίνακας 3 πιο κάτω παρουσιάζει αναλυτικά τον όγκο των παρεχόμενων ενισχύσεων ανά οικονομικό κλάδο/στόχο και την αντίστοιχη ποσοστιαία μεταβολή κατά τα δύο υπό εξέταση έτη.

Από την κατηγορία των οριζόντιων στόχων διακρίνεται η κατακόρυφη αύξηση που παρουσιάζουν οι ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη (491,6%) παρά το ότι βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα ως ποσοστό επί του συνόλου (βλ. πίνακα 4 πιο κάτω) και οι ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη (253,2%).

Από την κατηγορία για τις ενισχύσεις που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς είναι εμφανής η κάθετη μείωση των ενισχύσεων στην κατηγορία «άλλοι κλάδοι της μεταποιητικής βιομηχανίας» στην οποία συγκαταλέγονται σχεδόν όλες οι δασμοφορολογικές απαλλαγές.

Πίνακας 3: Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό κλάδο/στόχο (€)	2003	2004	% Μεταβολής
Σύνολο Κρατικών Ενισχύσεων, εκ των οποίων:	114.330.522	40.265.447	-64,8%
Οριζόντιοι στόχοι, εκ των οποίων:	32.733.974	35.996.610	10,0%
Ανάπτυξη εμπορίου, εξαγωγών και διεθνών συναλλαγών	2.099.058	957.658	-54,4%
Πολιτισμός	22.326.018	24.308.720	8,9%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	1.824.108	961.567	-47,3%
Αποκατάσταση φυσικών καταστροφών	358.339	48.847	-86,4%
Έρευνα και Ανάπτυξη	309.532	1.831.170	491,6%
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	1.442.838	814.690	-43,5%
Κατάρτιση	3.376.842	3.551.702	5,2%
Περιφερειακή ανάπτυξη	997.239	3.522.256	253,2%
Ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων	0	0	0,0%
Στόχοι που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς, εκ των οποίων:	81.596.548	4.268.837	-94,8%
Χάλυβας	0	0	0,0%
Ναυπηγική βιομηχανία	0	0	0,0%
Άλλοι κλάδοι της μεταποιητικής βιομηχανίας	73.215.643	1.700.000	-97,7%
Άνθρακας	0	0	-
Μεταφορές, εκ των οποίων:	4.302.449	787.138	-81,7%
Αεροπορικές μεταφορές	1.136.089	0	-100,0%
Οδικές μεταφορές	0	0	-
Θαλάσσιες μεταφορές	3.166.360	787.138	-75,1%
Τουρισμός	1.180.212	1.111.988	-5,8%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	498.391	12.109	-97,6%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	1.216.900	656.652	-46,0%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	66.000	950	-98,6%
Τηλεπικοινωνίες	3.551	0	-100,0%
Άλλες Υπηρεσίες	102.823	0	-100,0%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	3.975	0	-100,0%
Άλλες οικονομικές δραστηριότητες	1.006.604	0	-100,0%

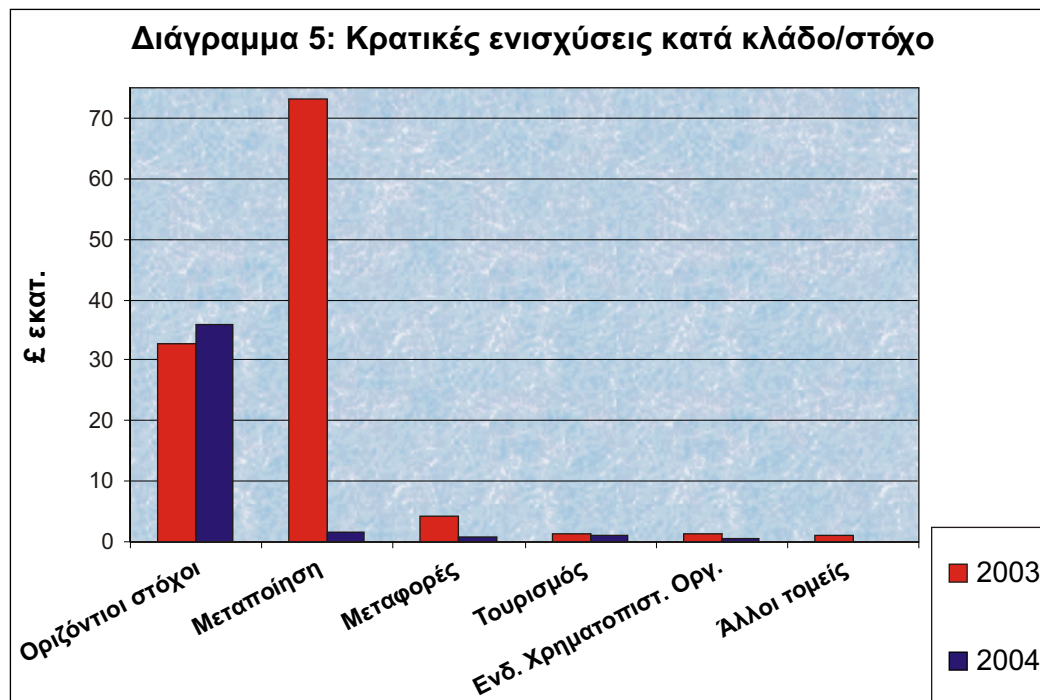
Ο πίνακας 4 πιο κάτω παρουσιάζει την ίδια κατανομή των ενισχύσεων ανά οικονομικό κλάδο/στόχο ως ποσοστό επί του συνόλου των ενισχύσεων, για τα έτη 2003 και 2004. Από τον πίνακα αυτό αίσθηση προκαλεί το ποσοστό των ενισχύσεων υπέρ του πολιτισμού, κυρίως για το έτος 2004, όπου ανέρχεται σε 60,4% περίπου (19,5% το 2003). Επίσης, σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνουν και οι ενισχύσεις υπέρ της επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων (8,82% το 2004) καθώς επίσης και οι ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη (8,75% το 2004 σε σύγκριση με 0,87% κατά το 2003).

Πίνακας 4: Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό κλάδο/στόχο	2003	2004
(% επί του συνόλου)		
Οριζόντιοι στόχοι, εκ των οποίων:	28,63%	89,40%
Ανάπτυξη εμπορίου, εξαγωγών και διεθνών συναλλαγών	1,84%	2,38%
Πολιτισμός	19,53%	60,37%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	1,60%	2,39%
Αποκατάσταση φυσικών καταστροφών	0,31%	0,12%
Έρευνα και Ανάπτυξη	0,27%	4,55%
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	1,26%	2,02%
Κατάρτιση	2,95%	8,82%
Περιφερειακή ανάπτυξη	0,87%	8,75%
Ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων	0,00%	0,00%
Στόχοι που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς, εκ των οποίων:	71,37%	10,60%
Χάλυβας	0,00%	0,00%
Ναυπηγική βιομηχανία	0,00%	0,00%
Άλλοι κλάδοι της μεταποιητικής βιομηχανίας	64,04%	4,22%
Άνθρακας	0,00%	0,00%
Μεταφορές, εκ των οποίων:	3,76%	1,95%
Αεροπορικές μεταφορές	0,99%	0,00%
Οδικές μεταφορές	0,00%	0,00%
Θαλάσσιες μεταφορές	2,77%	1,95%
Τουρισμός	1,03%	2,76%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	0,44%	0,03%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	1,06%	1,63%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,06%	0,00%
Τηλεπικοινωνίες	0,00%	0,00%
Άλλες Υπηρεσίες	0,09%	0,00%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	0,00%	0,00%
Άλλες οικονομικές δραστηριότητες	0,88%	0,00%

Από την κατηγορία των ενισχύσεων που παρέχονται σε συγκεκριμένους τομείς (όπως διακρίνεται έντονα και από το διάγραμμα 5 κατωτέρω) ξεχωρίζει η κατακόρυφη μείωση των ενισχύσεων προς το μεταποιητικό τομέα το 2004, εξαιτίας, όπως προαναφέρθηκε, των δασμοφορολογικών απαλλαγών.

Επίσης, είναι εμφανής η μείωση των ενισχύσεων στον τομέα των μεταφορών καθώς και η αύξηση των ενισχύσεων προς τους οριζόντιους στόχους.

Αναφορικά με τη μορφή των παρεχόμενων κρατικών ενισχύσεων, οι ενισχύσεις που ανήκουν στην κατηγορία Α (ενισχύσεις που μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον αποδέκτη και για τις οποίες το στοιχείο της ενίσχυσης ισούται με την κεφαλαιακή αξία της ενίσχυσης) υπερಿಸχύνουν και για τα δύο υπό εξέταση έτη (πίνακας 5).

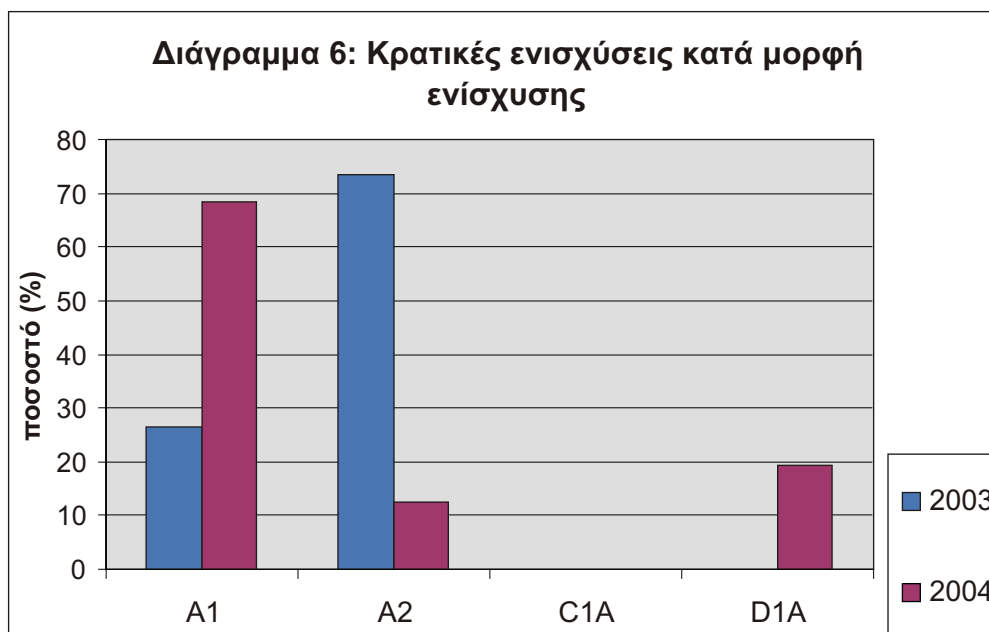
Πίνακας 5: Κρατικές ενισχύσεις κατά μορφή ενίσχυσης² (£)

Μορφή	2003	2004
A1	30.246.377	27.491.129
A2	84.084.145	4.974.318
C1A	0	0
D1A	0	7.800.000
Σύνολο	114.330.522	40.265.447

² Αναλυτική επεξήγηση των διάφορων «μορφών ενίσχυσης» παρέχεται στο Τεχνικό Παράρτημα (σελ. 33-34).

Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 6 πιο κάτω οι ενισχύσεις που ανήκουν στην κατηγορία A1 (ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω του προϋπολογισμού) αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία κατά το έτος 2004 σε αντίθεση με το προηγούμενο έτος κατά το οποίο υπερισχύουν οι ενισχύσεις που κατατάσσονται στην κατηγορία A2 (ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω του φορολογικού συστήματος). Αυτό οφείλεται και πάλι στις ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν ως απαλλαγή από τους οφειλόμενους δασμούς και φόρους κατανάλωσης, οι οποίες εμπίπτουν στην κατηγορία A2.

Ενισχύσεις που χορηγούνται με τη μορφή ευνοϊκού δανείου (C1A) από το κράτος δεν παραχωρήθηκαν κατά την υπό επισκόπηση διετία. Οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό τη μορφή κυβερνητικών εγγυήσεων για δάνεια που συνάπτουν επιχειρήσεις από τον ιδιωτικό τομέα (D1A) ήταν μηδενικές για το 2003. Για το έτος 2004 οι ενισχύσεις αυτές καταλαμβάνουν μερίδιο σχεδόν 20% επί του συνόλου. Αυτό είναι επακόλουθο της κυβερνητικής εγγύησης για δάνειο ύψους £6 εκ. που παραχωρήθηκε στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου (ΡΙΚ) καθώς επίσης και της κυβερνητικής εγγύησης που χορηγήθηκε στην Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) για δάνειο που συνήψε από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) με σκοπό τη χρηματοδότηση του αναπτυξιακού της προγράμματος. Το στοιχείο της ενίσχυσης σε αυτές τις περιπτώσεις συνίσταται στην εξοικονόμηση πόρων λόγω της ευνοϊκής μεταχείρισης που τυγχάνουν οι επιχειρήσεις και εκφράζεται σε ισοδύναμο επιχορήγησης. Εντούτοις, στην περίπτωση της κυβερνητικής εγγύησης προς το ΡΙΚ ολόκληρο το ποσό του δανείου αντιστοιχεί στο ύψος της ενίσχυσης καθότι είναι βέβαιο ότι το δάνειο θα αποπληρωθεί σταδιακά από το κράτος διά μέσου της ετήσιας χορηγίας προς το Ίδρυμα.

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

2.1 Οριζόντιοι στόχοι

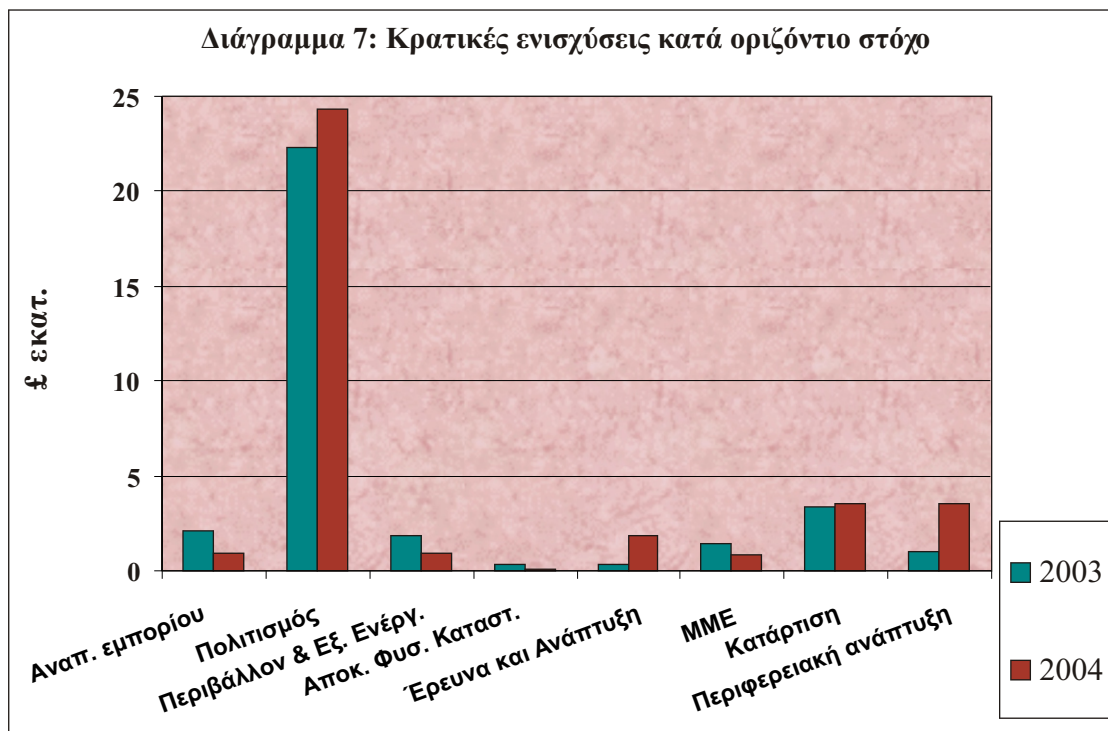
Οι ενισχύσεις που προορίζονταν για οριζόντιους στόχους αυξήθηκαν το 2004 κατά 10% σε σχέση με το 2003. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 6, αυτό οφείλεται κυρίως στην αύξηση που παρουσίασαν οι ενισχύσεις προς τον Πολιτισμό, την Έρευνα και Ανάπτυξη καθώς και την Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Πίνακας 6: Κρατικές ενισχύσεις οριζόντιων στόχων (£)

Οριζόντιοι Στόχοι	2003	2004	% Μεταβολής
Ανάπτυξη εμπορίου, εξαγωγών και διεθνών συναλλαγών	2.099.058	957.658	-54,4%
Πολιτισμός	22.326.018	24.308.720	8,9%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	1.824.108	961.567	-47,3%
Αποκατάσταση φυσικών καταστροφών	358.339	48.847	-86,4%
Έρευνα και Ανάπτυξη	309.532	1.831.170	491,6%
Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις	1.442.838	814.690	-43,5%
Κατάρτιση	3.376.842	3.551.702	5,2%
Περιφερειακή ανάπτυξη	997.239	3.522.256	253,2%
Σύνολο Οριζόντιων Στόχων	32.733.974	35.996.610	10,0%

Κατά την υπό επισκόπηση διετία ο μεγαλύτερος όγκος των οριζόντιων ενισχύσεων είχε ως πρωταρχικό στόχο την ενίσχυση του πολιτισμού (περιλαμβανομένων και των ενισχύσεων προς τα μέσα ενημέρωσης). Όπως προαναφέρθηκε, μεγάλο μερίδιο των ενισχύσεων σε αυτήν την κατηγορία αποτελούν οι ενισχύσεις προς το ΡΙΚ (£18 εκ. το 2004) και το ΘΟΚ (£3,4 εκ. το 2004). Οι ενισχύσεις για τον Πολιτισμό συνιστούν ποσοστό 68% περίπου του συνόλου των οριζόντιων ενισχύσεων τόσο για το 2003 όσο και για το 2004.

Οι ενισχύσεις που είχαν ως πρωταρχικό στόχο τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων παρουσίασαν αξιοσημείωτη μείωση κατά το 2004 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (-43,5%). Αυτό οφείλεται κυρίως στην κατάργηση του σχεδίου για την τεχνολογική αναβάθμιση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα και την εισαγωγή δύο νέων σχεδίων για τον ίδιο σκοπό, τα οποία όμως εγκρίθηκαν με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις. Ως εκ τούτου, οι ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη παρουσίασαν κατακόρυφη άνοδο το 2004 (+253,2%).

Οι ενισχύσεις με στόχο την επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων καταλαμβάνουν ένα σημαντικό μέρος των οριζόντιων ενισχύσεων (10,3% το 2003 και 9,9% για το 2004) αφού ξεπερνούν τα £3 εκ. Οι ενισχύσεις αυτές προέρχονται αποκλειστικά από τα σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης που εφαρμόζει η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑνΑΔ) και τα οποία εγκρίθηκαν βάσει ειδικού Κοινοτικού Κανονισμού που ενθαρρύνει τις ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις που αποστέλλουν τους εργαζομένους τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα.

Οι ενισχύσεις υπέρ της έρευνας και ανάπτυξης σημείωσαν κατακόρυφη αύξηση κατά το 2004 (491,6% σε σχέση με το 2003) ως αποτέλεσμα της πλήρους εφαρμογής της Δέσμης Ερευνητικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ), η οποία περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό σχεδίων για ενθάρρυνση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και καλύπτει ένα ευρύ πεδίο ερευνητικών ενδιαφερόντων. Παρά ταύτα οι ενισχύσεις προς όφελος της Έρευνας και Ανάπτυξης εξακολουθούν να συνιστούν ένα μικρό ποσοστό των οριζόντιων ενισχύσεων (5% για το 2004). Σε χαμηλά επίπεδα κυμαίνονται και οι ενισχύσεις για το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας. Εντούτοις, αναμένεται ότι τα επόμενα χρόνια, με την έναρξη παροχής ενισχύσεων στα πλαίσια του σχεδίου χορηγιών για εξοικονόμηση ενέργειας και ενθάρρυνση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (εγκρίθηκε από τον Έφορο περί τα τέλη του 2003), οι ενισχύσεις της κατηγορίας θα αυξηθούν. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο ετήσιος προϋπολογισμός του εν λόγω σχεδίου είναι γύρω στα £5 εκ. Κατά το 2004 το σχέδιο αυτό βρισκόταν στη φάση συλλογής και αξιολόγησης αιτήσεων από τους δικαιούχους και ως εκ τούτου δεν παραχωρήθηκαν οποιεσδήποτε ενισχύσεις.

Οι ενισχύσεις για ανάπτυξη του εμπορίου, των εξαγωγών και των διεθνών συναλλαγών είναι μία νέα κατηγορία που δημιούργησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 2003. Στην κατηγορία αυτήν περιλήφθηκαν, μεταξύ άλλων, όλα τα σχέδια του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού που αφορούν ενισχύσεις για συμμετοχή των κυπριακών επιχειρήσεων σε εμπορικές εκθέσεις στο εξωτερικό, καθώς και τα σχέδια παροχής κινήτρων για έρευνες

αγοράς στο εξωτερικό. Περιλήφθηκε, επίσης, το σχέδιο ενίσχυσης των εξαγωγέων κυπριακού φορτίου, σύμφωνα με το οποίο η Αρχή Λιμένων Κύπρου (ΑΛΚ) χρέωνε μειωμένα τέλη για εξαγωγές κυπριακών προϊόντων. Η προνομιακή αυτή μεταχείριση των κυπριακών εξαγωγικών επιχειρήσεων από την ΑΛΚ τερματίστηκε με απόφαση του Εφόρου καθώς κρίθηκε ως μη συμβατή κρατική ενίσχυση. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που οι ενισχύσεις της κατηγορίας αυτής μειώθηκαν το 2004 σε σύγκριση με το 2003 κατά 54,4%.

Πίνακας 7: Οριζόντιοι στόχοι κατά μορφή ενίσχυσης

	2003	2004
A1	91,9%	76,4%
A2	8,1%	1,9%
C1A	0,0%	0,0%
D1A	0,0%	21,7%

Όσον αφορά τη μορφή των ενισχύσεων οριζόντιου χαρακτήρα θα πρέπει να επισημανθεί ότι και για τα δύο υπό επισκόπηση έτη οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μέσω του προϋπολογισμού (A1) καταλαμβάνουν την πρώτη θέση με πολύ μεγάλα ποσοστά. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 7 πιο πάνω, οι ενισχύσεις αυτές αποτελούσαν ποσοστό 91,9% του συνόλου των οριζόντιων ενισχύσεων για το 2003, ενώ το έτος 2004 μειώθηκαν στο 76,4%.

Η μείωση των ενισχύσεων αυτών ως ποσοστού επί του συνόλου που παρουσιάστηκε το 2004 σε σύγκριση με το 2003 οφείλεται κυρίως στο σημαντικό μερίδιο (21,7%) που κατέλαβαν οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν υπό τη μορφή κυβερνητικής εγγύησης (D1A). Όπως προαναφέρθηκε, οι ενισχύσεις αυτές αφορούν την κυβερνητική εγγύηση που παραχωρήθηκε το 2004 επί δανείων που συνήψαν το ΡΙΚ και η ΑΗΚ. Κατά το 2003 δε χορηγήθηκε οποιαδήποτε ενίσχυση οριζόντιου χαρακτήρα με τη συγκεκριμένη αυτή μορφή. Επίσης, κατά την υπό επισκόπηση διετία δεν παραχωρήθηκε οποιαδήποτε ενίσχυση υπό τη μορφή ευνοϊκού κυβερνητικού δανείου.

2.2. Συγκεκριμένοι τομείς

Στην ανάλυση των ενισχύσεων που παραχωρούνται σε συγκεκριμένους τομείς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εισαγάγει μία καινοτομία. Ειδικότερα, στις ενισχύσεις αυτές συμπεριλαμβάνει και όλες τις ενισχύσεις που, ενώ χορηγούνται στη βάση οριζόντιων κανόνων, στην πραγματικότητα οι δικαιούχοι των σχεδίων περιορίζονται σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας. Για παράδειγμα, το σχέδιο ενισχύσεων για αναβάθμιση της αθλητικής υποδομής που εφαρμόζει ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ) εγκρίθηκε με βάση τον Κανονισμό 70/2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ. Εντούτοις, το εν λόγω σχέδιο αποτελεί ενίσχυση για τον τομέα του τουρισμού, καθότι έχει ως στόχο την προσέλκυση αθλητικού τουρισμού, παρά το ότι ταξινομείται στις οριζόντιες ενισχύσεις.

Ενισχύσεις οι οποίες παραχωρούνται στα πλαίσια σχεδίων που δεν κάνουν καμία διάκριση ως προς τον κλάδο (π.χ. τα προγράμματα ενισχύσεων για ενθάρρυνση της επαγγελματικής κατάρτισης που εφαρμόζει η ΑνΑΔ, τα οποία έχουν καθολική εφαρμογή) δε συμπεριλαμβάνονται σε οποιοδήποτε τομεακές ενισχύσεις. Συνεπώς, το πραγματικό ύψος των ενισχύσεων σε έναν κλάδο είναι σαφώς μεγαλύτερο από αυτό που παρουσιάζεται στην πιο κάτω ανάλυση. Η συγκεκριμένη προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υιοθετείται στην ανάλυση των τομεακών ενισχύσεων που ακολουθεί.

2.2.1. Μεταποιητική βιομηχανία

Πίνακας 8: Κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (£)

	2003	2004	% Μεταβολής
Σύνολο Ενισχύσεων	77.702.603	6.171.656	-92,1%
Προστιθέμενη αξία	620.200.000	640.000.000	3,2%
% Ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα	12,53%	0,96%	-92,3%
Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο	34.000	34.500	1,5%
Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	2.285	179	-92,2%

Οι κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία βρίσκονταν σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα το 2003 (12,53% ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα) ως αποτέλεσμα των δασμοφορολογικών απαλλαγών (η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων αφορούσε ενισχύσεις προς μεταποιητικές επιχειρήσεις). Κατά το 2004 οι ενισχύσεις προς το μεταποιητικό κλάδο μειώθηκαν αισθητά (κατά 92,1%) στα £6,2 εκ. περίπου, ή σε ποσοστό 0,96% της προστιθέμενης αξίας του κλάδου, σε σύγκριση με 0,56% που είναι το ποσοστό του συνόλου των κρατικών ενισχύσεων ως προς το ΑΕΠ για το ίδιο έτος. Τόσο το 2003 όσο και το 2004 οι ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία ως προς την προστιθέμενη αξία του κλάδου ήταν συγκριτικά μεγαλύτερες από ό,τι το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων ως προς το ΑΕΠ. Αυτό δεικνύει και την έμφαση που δίδουν οι Αρμόδιες Αρχές (ιδίως το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού) στη στήριξη του εν λόγω κλάδου.

Οι ενισχύσεις ως προς τον αριθμό των εργαζομένων του μεταποιητικού κλάδου μειώθηκαν από £2.285 σε £179 ή σε ποσοστό 92,2%. Σημειώνεται ότι οι συνολικές ενισχύσεις ανά εργαζόμενο στην οικονομία ανέρχονται σε £351 και £121 για τα έτη 2003 και 2004, αντίστοιχα.

Για μία πληρέστερη εικόνα θα πρέπει να εξεταστούν τα δεδομένα του πίνακα 9 πιο κάτω, ο οποίος περιλαμβάνει τα ίδια στοιχεία με τον πίνακα 8, εξαιρουμένων, όμως, των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν με τη μορφή των δασμοφορολογικών απαλλαγών.

Πίνακας 9: Κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (£) (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών)

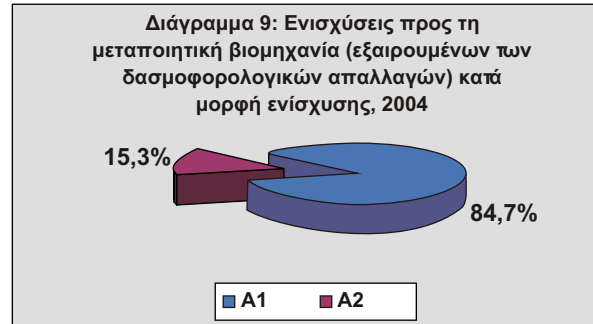
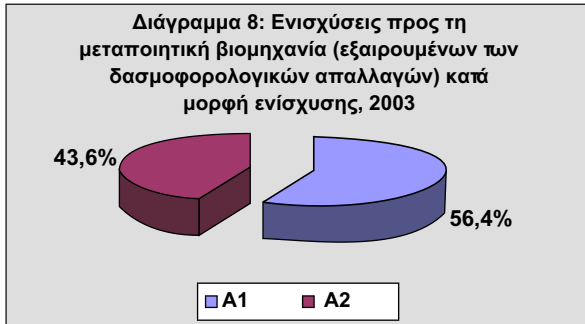
	2003	2004	% Μεταβολής
Σύνολο Ενισχύσεων	4.486.960	4.471.656	-0,3%
Προστιθέμενη αξία	620.200.000	640.000.000	3,2%
% Ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα	0,72%	0,70%	-3,4%
Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο	34.000	34.500	1,5%
Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	132	130	-1,8%

Οι ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν προς τη μεταποιητική βιομηχανία, με εξαίρεση τις δασμοφορολογικές απαλλαγές, ανέρχονται στα ίδια επίπεδα περίπου κατά τα δύο υπό εξέταση έτη. Ως ποσοστό επί της προστιθέμενης αξίας οι ενισχύσεις αυτές μειώνονται από 0,72% το 2003 σε 0,70% το 2004 ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης του κλάδου κατά 3,2%. Όμως, εξακολουθούν να βρίσκονται σε συγκριτικά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις συνολικές ενισχύσεις (εξαιρουμένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών) ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τον πίνακα 2 ανωτέρω οι ενισχύσεις αυτές ως ποσοστό επί του ΑΕΠ ανέρχονται σε 0,6% και 0,53% για τα έτη 2003 και 2004, αντίστοιχα.

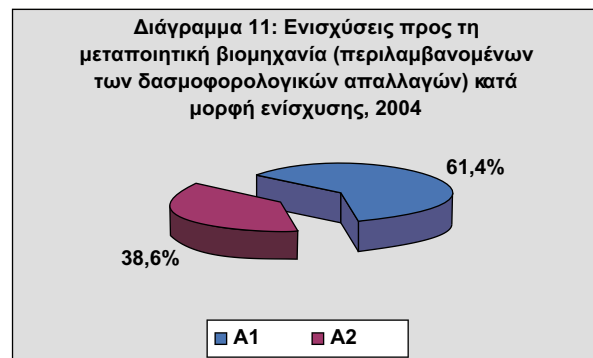
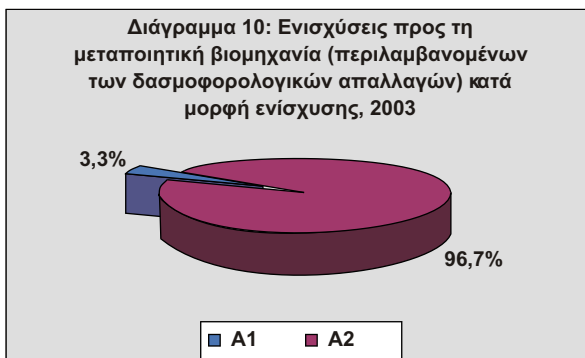
Οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο με εξαίρεση τις δασμοφορολογικές απαλλαγές μειώνονται σε £132 το 2003 και £130 το 2004 σε σύγκριση με £125 και £116, αντίστοιχα, για το σύνολο των ενισχύσεων ανά εργαζόμενο στην οικονομία (πίνακας 2 ανωτέρω).

Στα διαγράμματα 8-9 πιο κάτω παρουσιάζονται οι ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία κατά μορφή ενίσχυσης για τα έτη 2003-2004 (εξαιρουμένων των ενισχύσεων με τη μορφή δασμοφορολογικών απαλλαγών).

Και για τα δύο υπό επισκόπηση έτη οι ενισχύσεις μέσω του προϋπολογισμού (A1) υπερτερούν. Οι ενισχύσεις μέσω του φορολογικού συστήματος (A2) μειώθηκαν αισθητά το 2004 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (από 43,6% σε 15,3%), γεγονός που οφείλεται κυρίως στις μειωμένες ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν στα πλαίσια του σχεδίου ενίσχυσης των εξαγωγέων κυπριακού φορτίου που εφάρμοζε η ΑΛΚ (μειωμένα τέλη για την εξαγωγή κυπριακών προϊόντων), το οποίο καταργήθηκε στις 30.4.2004. Το εν λόγω σχέδιο, με απόφαση του Εφόρου, κρίθηκε ως μη συμβατό με το κοινοτικό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις καθότι επρόκειτο για ενισχύσεις εξαγωγικού χαρακτήρα οι οποίες απαγορεύονται ρητά.

Συμπεριλαμβανομένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών η πιο πάνω εικόνα διαφοροποιείται, ιδιαίτερα για το έτος 2003.

Σύμφωνα με το διάγραμμα 10 πιο πάνω, οι ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των δασμοφορολογικών απαλλαγών, που χορηγούνται με τη μορφή A2 αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία (96,7%). Αντίθετα, κατά το 2004 οι ενισχύσεις υπό τη μορφή A1 εξακολουθούν να αποτελούν την πλειοψηφία (61,4%) αλλά με σαφώς μικρότερο μερίδιο από ό,τι εάν εξαιρεθούν οι δασμοφορολογικές απαλλαγές.

2.2.2. Μεταφορές

Οι ενισχύσεις που είχαν ως αποδέκτη αποκλειστικά τον τομέα των μεταφορών παρουσίασαν μεγάλη κάμψη της τάξης του 81,7% κατά το 2004 σε σχέση με το 2003. Ως προς τις αερομεταφορές οι ενισχύσεις κατά το 2004 ήταν μηδενικές, ενώ κατά το 2003 ανέρχονταν σε £1,14 εκ. περίπου. Οι ενισχύσεις αυτές αντιπροσώπευαν ατομικές ενισχύσεις που παραχωρούνταν στις Κυπριακές Αερογραμμές και τη θυγατρική τους εταιρεία Eurocyprria (επιδότηση της τιμής των καυσίμων, απαλλαγή από δασμούς και φόρους κατανάλωσης και μειωμένα τέλη προσγειώσεως στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου), οι οποίες, όμως, καταργήθηκαν με σχετικές αποφάσεις του Εφόρου καθότι κρίθηκαν ότι δεν ήταν συμβατές με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Πίνακας 10: Κρατικές ενισχύσεις στις μεταφορές (£)

	2003	2004	% Μεταβολής
<i>Σύνολο Ενισχύσεων, εκ των οποίων:</i>	4.302.449	787.138	-81,7%
<i>αεροπορικές μεταφορές</i>	1.136.089	0	-100,0%
<i>οδικές μεταφορές</i>	0	0	-
<i>θαλάσσιες μεταφορές</i>	3.166.360	787.138	-75,1%
<i>Προστιθέμενη αξία</i>	532.400.000	576.700.000	8,3%
<i>% Ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα</i>	0,81%	0,14%	-83,1%
<i>Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο</i>	21.600	21.800	0,9%
<i>Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο</i>	199	36	-81,9%

Οι ενισχύσεις προς τις θαλάσσιες μεταφορές, οι οποίες μειώθηκαν κατά 75,1% το 2004 σε σύγκριση με το 2003, προέρχονται κυρίως από το ειδικό σύστημα φορολόγησης τόσο των πλοιοκτητριών εταιρειών όσο και των εταιρειών πλοιοδιαχείρισης, το οποίο είναι ευνοϊκό, καθώς και, για το 2003, την πλήρη φορολογική απαλλαγή επί των κερδών της ΑΛΚ (£2,2 εκ. περίπου). Η φορολογική απαλλαγή που απολάμβανε η ΑΛΚ καταργήθηκε και δεν ίσχυε για το 2004, εξέλιξη που εξηγεί τη μείωση των ενισχύσεων στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.

Όσον αφορά τις οδικές μεταφορές, τα μέτρα στήριξης που εφαρμόζει το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ειδικά για τις εταιρείες Λεωφορείων) κρίθηκαν ότι δε συνιστούν κρατική ενίσχυση. Αυτό γιατί οι ενισχύσεις υπέρ του κλάδου αυτού δεν είναι δυνατό να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ της Κύπρου και των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. και συνεπώς, εφόσον δε πληρούνται ένα από τα κριτήρια, δε συνιστούν κρατική ενίσχυση, σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται στο άρθρο 87, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ. Ως εκ τούτου, στον πιο πάνω πίνακα οι ενισχύσεις προς τις οδικές μεταφορές παρουσιάζονται μηδενικές. Το ποσοστό των ενισχύσεων προς τον τομέα των μεταφορών επί της προστιθέμενης αξίας του κλάδου ανέρχεται σε 0,81% και 0,14% για τα έτη 2003 και 2004, αντίστοιχα, το οποίο είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σύγκριση με το ποσοστό των συνολικών ενισχύσεων ως προς το ΑΕΠ. Το ίδιο συμβαίνει και με το ύψος των ενισχύσεων ανά εργαζόμενο του κλάδου, το οποίο ανήλθε στις £199 το 2003 και στις £36 το 2004.

2.2.3 Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί

Πριν από το έτος 2003, οι ενισχύσεις προς τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ταξινομούνταν σε τρεις κατηγορίες: (α) ενισχύσεις προς τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης, (β) ενισχύσεις προς τα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα (ΣΠΙ) και (γ) ενισχύσεις προς τις ασφαλιστικές εταιρείες.

Όσον αφορά την τρίτη κατηγορία οι ενισχύσεις προέρχονταν από την εφαρμογή του μέτρου για μειωμένα τέλη εμπιστεύματος από ασφαλιστικές εταιρείες σε επίτροπο εμπιστεύματος για κατοχύρωση του ασφαλισμένου κοινού. Το σχέδιο αυτό καταργήθηκε στις 30.4.2003, κατόπιν αρνητικής απόφασης του Εφόρου, χωρίς να παραχωρηθούν οποιεσδήποτε ενισχύσεις εντός των πρώτων τεσσάρων μηνών του 2003. Το ετήσιο ύψος των ενισχύσεων που παραχωρούνταν με βάση το σχέδιο αυτό ανερχόταν σε £1,2 εκ. περίπου (για τα έτη 2001 και 2002).

Σχετικά με τα ΣΠΠ, οι ενισχύσεις κατά τα έτη πριν από το 2003 προέρχονταν από την απαλλαγή από φόρο για τα κέρδη που προέκυπταν από συναλλαγές με μη μέλη τους. Από το 2003 και μετέπειτα τα κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές με μη μέλη φορολογούνται κανονικά και συνεπώς δεν υπάρχει οποιoδήποτε στοιχείο κρατικής ενίσχυσης. Όσον αφορά τα κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές με μέλη των ιδρυμάτων αυτών, η Ε.Ε. αποδέκτηκε, κατά το στάδιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, τη μη καταβολή οποιασδήποτε φορολογίας.

Πίνακας 11: Ενισχύσεις προς ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (£)

	2003	2004	% Μεταβολής
<i>Σύνολο Ενισχύσεων</i>	1.216.900	656.652	-46,0%
<i>Προστιθέμενη αξία</i>	382.300.000	440.100.000	15,1%
<i>% Ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα</i>	0,32%	0,15%	-53,1%
<i>Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο</i>	15.800	16.100	1,9%
<i>Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο</i>	77	41	-47,0%

Με βάση τα πιο πάνω, οι ενισχύσεις προς τον τομέα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών αφορούν μόνο τη φορολογική απαλλαγή από τα κέρδη του ΟΧΣ. Το 2003 αυτή ανερχόταν σε £1,2 εκ. περίπου, ενώ για τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2004 αυτή έφθασε σε £0,66 εκ. περίπου. Το μέτρο καταργήθηκε, κατόπιν απόφασης του Εφόρου, καθότι κρίθηκε ως μη συμβατή κρατική ενίσχυση. Αρχικά ως ημερομηνία κατάργησης είχε καθοριστεί η 30.4.2003, αλλά, με βάση ειδική πρόνοια στους περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμους του 2001 μέχρι 2003, αυτή παρατάθηκε, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 11 πιο πάνω, οι ενισχύσεις προς τον τομέα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών αποτελούν ποσοστό 0,32% της προστιθέμενης αξίας του κλάδου για το 2003 και 0,15% το 2004. Το ύψος αυτό είναι συγκριτικά σαφώς χαμηλότερο από ό,τι οι συνολικές ενισχύσεις ως προς το ΑΕΠ. Ανάλογο συμπέρασμα εξάγεται και για τις ενισχύσεις ανά εργαζόμενο.

2.2.4 Ενισχύσεις προς τον τουριστικό κλάδο

Οι ενισχύσεις προς τον τουριστικό κλάδο αυξήθηκαν οριακά το 2004 σε σύγκριση με το 2003 (1,8%). Ως ποσοστό επί της προστιθέμενης αξίας του τομέα, το ύψος των ενισχύσεων προς όφελος του κλάδου αυτού αυξήθηκε από 0,31% σε 0,32%, ενώ οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο παρέμειναν στα ίδια επίπεδα (£50). Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις προς τον τουρισμό είναι συγκριτικά πολύ χαμηλότερες από ό,τι οι συνολικές ενισχύσεις ως προς το ΑΕΠ και ανά εργαζόμενο στην οικονομία.

Σημειώνεται ότι ως προστιθέμενη αξία του κλάδου λαμβάνεται η κατηγορία «Ξενοδοχεία και Εστιατόρια» καθότι δεν υπάρχει κανένας ειδικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που να αφορά ή να αντιπροσωπεύει αποκλειστικά τον τουρισμό³.

Πίνακας 12: Ενισχύσεις προς τον τουριστικό κλάδο (€)

	2003	2004	% Μεταβολής
<i>Σύνολο Ενισχύσεων</i>	1.580.212	1.608.606	1,8%
<i>Προστιθέμενη αξία</i>	507.900.000	502.800.000	-1,0%
<i>% Ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα</i>	0,31%	0,32%	2,8%
<i>Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο</i>	31.900	32.400	1,6%
<i>Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο</i>	50	50	0,2%

Το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων (€1,1 εκ. περίπου) που απευθύνεται αποκλειστικά για τον τουρισμό προέρχεται από τις εκμισθώσεις κρατικής ή δασικής γης προς συγκεκριμένες τουριστικές επιχειρήσεις είτε για την ανέγερση ξενοδοχείων είτε για άλλους παρεμφερείς σκοπούς. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το στοιχείο της ενίσχυσης υπολογίζεται ως η διαφορά του αγοραίου ενοικίου από το καταβαλλόμενο ενοίκιο.

Στον πίνακα 12 έχουν προστεθεί και τέσσερα άλλα σχέδια που εφαρμόζει ο ΚΟΤ, από τα οποία δύο έχουν εγκριθεί ως ενίσχυση για τις ΜΜΕ (το σχέδιο για μελέτες που αφορούν επενδύσεις σε παρεμφερή τουριστικά έργα και το σχέδιο ανάπτυξης και αναβάθμισης της αθλητικής υποδομής), ενώ τα άλλα δύο αφορούν σχέδια επιχορήγησης καλλιτεχνικών/πολιτιστικών εκδηλώσεων, τα οποία στον πίνακα 3 ανωτέρω ταξινομήθηκαν ως ενισχύσεις για τον πολιτισμό.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι δαπάνες της ετήσιας διαφημιστικής εκστρατείας του ΚΟΤ δεν περιλαμβάνονται στα πιο πάνω ποσά καθότι το μέτρο θεωρείται γενικό και συνεπώς δεν εμπίπτει στον ορισμό των κρατικών ενισχύσεων.

³ Η ίδια προσέγγιση ακολουθείται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3. ΜΕΤΡΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΓΚΡΙΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο όγκος των ενισχύσεων που αναφέρεται στις πιο πάνω ενότητες περιλαμβάνει τόσο τις συμβατές όσο και τις μη συμβατές ενισχύσεις. Από την 1.5.2004 και μετέπειτα ουδεμία μη συμβατή ενίσχυση δεν μπορεί να παραχωρείται καθότι το κοινοτικό κεκτημένο τυγχάνει αυτοδύναμης εφαρμογής χωρίς καμία παρέκκλιση. Σήμερα υπάρχουν συνολικά 57 σχέδια ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις τα οποία έχουν εγκριθεί και βάσει αυτών παραχωρούνται κρατικές ενισχύσεις στη Δημοκρατία σε συστηματική βάση.

Συνολικά 31 μέτρα ενισχύσεων είχαν περιληφθεί στη Συνθήκη Προσχώρησης της Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία εγκρίθηκαν αρχικά από τον Έφορο και ακολούθως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα με τη διαδικασία που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το κάθε υποψήφιο για ένταξη κράτος έπρεπε το αργότερο μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2002 να αποστείλει τα μέτρα ενισχύσεων που έκρινε ότι ήταν συμβατά με το κοινοτικό κεκτημένο και η ημερομηνία λήξης τους επεκτεινόταν πέραν της προσδοκώμενης ημερομηνίας ένταξης. Τα μέτρα αυτά, αφού ετύγχαναν εξέτασης και αξιολόγησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα αποτελούσαν μέρος της Συνθήκης Προσχώρησης και συνεπώς θα μπορούσε να συνεχιστεί η εφαρμογή τους και μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή μία διαδικασία ενδιάμεσου μηχανισμού (interim mechanism). Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής εγκρίθηκαν 20 μέτρα ενισχύσεων. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, η Επιτροπή είχε ζητήσει από την Κύπρο, καθώς και από τις άλλες υπό ένταξη χώρες, όπως από 1.1.2003 και μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης στην Ε.Ε. της υποβάλλουν ανά τριμηνία (δηλαδή 1/1, 1/4, 1/7 και 1/10 κάθε χρόνο) οποιαδήποτε προγράμματα κρατικών ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις εγκρίνονταν από τον Έφορο και θα εξακολουθούσαν να εφαρμόζονται μετά την ένταξη της Δημοκρατίας στην Ε.Ε.. Τα μέτρα αυτά θα ετύγχαναν αξιολόγησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε περίπτωση που τα ενέκρινε θα θεωρούνταν ως υφιστάμενες ενισχύσεις (existing aid) οι οποίες θα μπορούσαν να συνεχίσουν να παρέχονται και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., όπως δηλαδή και στην περίπτωση των μέτρων που ενσωματώθηκαν στη Συνθήκη Προσχώρησης.

Συνεπώς, με βάση τις πιο πάνω διαδικασίες που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπήρξε μία ομαλή μετάβαση στην παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων προς τις κυπριακές επιχειρήσεις και μετά την 1.5.2004.

Μετά την προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε., εγκρίθηκαν εννέα νέα μέτρα, εκ των οποίων τα τρία αντικατέστησαν αντίστοιχο αριθμό εγκεκριμένων σχεδίων. Τα επτά εγκρίθηκαν από τον Έφορο καθώς ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής των Απαλλακτικών Κανονισμών, ενώ τα υπόλοιπα δύο κοινοποιήθηκαν και εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν θετικής γνωμοδότησης του Εφόρου.

Στο Παράρτημα ΙΙ παρατίθεται πίνακας με τα 57 προγράμματα/ατομικές ενισχύσεις που βρίσκονται σε ισχύ. Ο πίνακας περιλαμβάνει και το ύψος των ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν με βάση τα μέτρα αυτά κατά την υπό επισκόπηση διετία.

Οι συμβατές ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν με βάση τα εγκεκριμένα μέτρα ανέρχονται σε £26,8 εκ. το 2003 και £32,5 εκ. το 2004. Η αύξηση αυτή (21,2%) δεικνύει τη σταδιακή προσαρμογή των μέτρων προς τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων. Όπως προαναφέρθηκε, από το 2005 όλες πλέον οι παρεχόμενες ενισχύσεις θα είναι συμβατές με το κοινοτικό κεκτημένο.

4. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΗΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (DE MINIMIS)

Όπως έχει ήδη εξηγηθεί, οι ενισχύσεις de minimis, λόγω του πολύ μικρού τους ύψους, δεν εμπίπτουν στον ορισμό των κρατικών ενισχύσεων⁴. Ως εκ τούτου, δε συμπεριλήφθηκαν στα ποσά που αναφέρεται η παρούσα Στατιστική Έρευνα. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, μέχρι τις 15.9.2005, κοινοποιήθηκαν στον Έφορο συνολικά 40 σχέδια, τα οποία οι Αρμόδιες Αρχές ετοίμασαν με βάση τον κανόνα de minimis, ενώ σε μερικές περιπτώσεις χορηγήθηκαν ενισχύσεις ήσσονος σημασίας ως ατομικές ενισχύσεις.

Στο Παράρτημα ΙΙΙ παρατίθενται τα 40 αυτά σχέδια και το ύψος των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν κατά τα έτη 2003 και 2004. Οι ενισχύσεις αυτές κατά το έτος 2003 ανήλθαν σε £1,7 εκ. περίπου, ενώ το 2004 έφτασαν στα £2,2 εκ. περίπου. Αναμένεται ότι τα επόμενα χρόνια οι ενισχύσεις αυτές θα αυξηθούν αφενός γιατί ορισμένα από τα σχέδια αυτά τέθηκαν σε εφαρμογή γύρω στα μέσα του 2004, προς αντικατάσταση σχεδίων που δεν κρίθηκαν συμβατά από τον Έφορο, και αφετέρου γιατί ο αριθμός τους συνέχισε να αυξάνεται και κατά το 2005.

Σημειώνεται ότι μερικά από τα σχέδια de minimis έχουν τον ίδιο τίτλο με τα σχέδια που παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙ, καθώς τα εγκεκριμένα αυτά προγράμματα ενισχύσεων περιέχουν πρόνοιες για την παραχώρηση επιπρόσθετων ή συμπληρωματικών ενισχύσεων με βάση τον κανόνα de minimis.

Οι ενισχύσεις de minimis έχουν το πλεονέκτημα ότι μπορούν να παραχωρούνται για οποιοδήποτε σκοπό. Εξαιρέση αποτελούν οι ενισχύσεις για εξαγωγές, δηλαδή ενισχύσεις που συνδέονται άμεσα με τις εξαγόμενες ποσότητες, με τη δημιουργία και λειτουργία δικτύου διανομής ή με άλλες τρέχουσες δαπάνες που συνδέονται με την εξαγωγική δραστηριότητα. Επίσης, απαγορεύονται οι ενισχύσεις de minimis που χορηγούνται υπό τον όρο χρησιμοποίησης εγχώριων προϊόντων σε βάρος των εισαγομένων.

Επισημαίνεται ακόμη ότι δεν μπορούν να χορηγηθούν ενισχύσεις de minimis στον τομέα των μεταφορών⁵ καθώς και σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή και την επεξεργασία ή την εμπορία προϊόντων που παρατίθενται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης ΕΚ (δηλαδή για ορισμένα γεωργικά, κτηνοτροφικά και αλιευτικά προϊόντα).

⁴ Μία επιχείρηση μπορεί να λάβει ως ενισχύσεις de minimis μέχρι £57.000 ανά τριετία.

⁵ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί τροποποίηση του Κανονισμού για να παρέχονται τέτοιες ενισχύσεις σε ορισμένες περιπτώσεις.

III. ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Όπως επισημαίνεται και στην εισαγωγή, η πολιτική της Ε.Ε. για τις κρατικές ενισχύσεις στηρίζεται ουσιαστικά σε δύο βασικούς πυλώνες: (α) στη μείωση των κρατικών ενισχύσεων ως ποσοστού επί του ΑΕΠ και (β) στον αναπροσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων προς οριζόντιους στόχους της Κοινότητας. Για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων αυτών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει ετήσια στατιστική επισκόπηση για όλα τα κράτη μέλη.

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τις κρατικές ενισχύσεις στα 15 παλαιά κράτη μέλη αφορούν το έτος 2003, ενώ η στατιστική επισκόπηση του 2004, η οποία θα περιλαμβάνει και τα 25 κράτη μέλη, αναμένεται να εκδοθεί το Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 2005. Τα κυριότερα συμπεράσματα από την έκθεση του 2003 για την Ε.Ε.-15 σε σχέση με τους δύο προαναφερθέντες στόχους είναι τα εξής:

- (i) Οι συνολικές ενισχύσεις με εξαίρεση τους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας καθώς και τον τομέα των μεταφορών ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 0,4% του ΑΕΠ. Η διαπίστωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ότι, τα τελευταία χρόνια, η τάση είναι περισσότερο σταθεροποιητική παρά πτωτική. Εντοπίζονται, όμως, μεγάλες διαφορές στα κράτη μέλη: από 0,11% στην Ολλανδία και 0,15% στο Λουξεμβούργο μέχρι 0,96% στην Πορτογαλία και 0,68% στη Γερμανία.
- (ii) Οι ενισχύσεις (με εξαίρεση τη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και τις μεταφορές) που κατανέμονται σε οριζόντιους στόχους ανέρχονται σε 79% των συνολικών ενισχύσεων (21% ήταν σε συγκεκριμένους τομείς). Η διαφαινόμενη τάση είναι να αυξάνονται οι οριζόντιες ενισχύσεις σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη. Σε 10 από τα 15 κράτη μέλη το ποσοστό των οριζόντιων ενισχύσεων ως προς το σύνολο των ενισχύσεων (με εξαίρεση τη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και τις μεταφορές) υπερέβαινε το 90%.

Στην Κύπρο, οι παρασχεθείσες ενισχύσεις (εξαιρουμένων των ενισχύσεων στη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και τις μεταφορές) ως ποσοστό επί του ΑΕΠ το έτος 2004 ανήλθαν σε 0,55% σε σύγκριση με 0,4% κατά μέσο όρο στην ΕΕ-15. Κατά συνέπεια, με απόλυτα συγκρίσιμα στοιχεία οι ενισχύσεις στην Κύπρο το 2004 υπερβαίνουν το μέσο όρο της ΕΕ-15 για το 2003 κατά 0,15%.

Επισημαίνεται ότι ο στόχος για αναπροσανατολισμό των ενισχύσεων προς τους οριζόντιους στόχους της Ε.Ε. για το 2004 έχει επιτευχθεί. Συγκεκριμένα, με εξαίρεση τους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας και τις μεταφορές, το ποσοστό των οριζόντιων ενισχύσεων ως προς το σύνολο ανέρχεται σε 91,2%, περίπου. Αυτό υπερβαίνει κατά πολύ το αντίστοιχο ποσοστό του 2003 για την ΕΕ-15, που, όπως αναφέρεται ανωτέρω, ανέρχεται σε 79%.

Για τα επόμενα χρόνια είναι δύσκολη η οποιαδήποτε πρόβλεψη. Από τη μια πλευρά ένας αριθμός σχεδίων που κρίθηκαν μη συμβατά με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων καταργήθηκαν στις 30.4.2004. Επίσης ένας αριθμός σχεδίων έχει μετατραπεί σε ενισχύσεις de minimis, οι οποίες δε συνυπολογίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις κρατικές ενισχύσεις. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν καινούργια σχέδια ενισχύσεων λόγω άλλων δεσμεύσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι της Ε.Ε. (π.χ. η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), αλλά και η ενδεχόμενη αύξηση των προϋπολογισμών υφιστάμενων μέτρων ενισχύσεων. Επίσης, κατά το 2005 παραχωρήθηκε η κρατική εγγύηση για το δάνειο διάσωσης που συνήψαν από τον ιδιωτικό τομέα οι Κυπριακές Αερογραμμές,

ύψους μέχρι £30 εκ⁶. Επισημαίνεται ότι η εν λόγω ενίσχυση θα θεωρηθεί ως ενίσχυση προς συγκεκριμένο κλάδο, γεγονός που θα μειώσει το μερίδιο των οριζόντιων ενισχύσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία των νέων σχεδίων που προωθούν οι Αρμόδιες Αρχές και έχουν εγκριθεί από το Γραφείο μας προνοούν οριζόντιες ενισχύσεις.

Ορισμένα κράτη μέλη, με εξαίρεση τα νεοεισελθόντα, προκειμένου να υλοποιήσουν την πολιτική δέσμευση που ανέλαβαν στο Συμβούλιο της Λισσαβόνας και αργότερα της Στοκχόλμης προώθησαν συγκεκριμένα μέτρα για μείωση των κρατικών ενισχύσεων. Μερικά από αυτά είναι τα ακόλουθα:

- (i) Η εγκατάλειψη σχεδίων μικρής σημασίας και η επικέντρωση σε σχέδια τα οποία είναι αναγκαία και τα οποία, κατόπιν μελέτης, αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες αποτυχίες της αγοράς (market failures).
- (ii) Η μείωση των εντάσεων των ενισχύσεων σε διάφορα σχέδια καθώς και η μείωση του ανώτατου ποσού ενίσχυσης σε κάθε επιχείρηση.
- (iii) Προώθηση γενικών μέτρων (δε συνιστούν κρατική ενίσχυση) τα οποία συμβάλλουν στη βελτίωση του ευρύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος αντί της παραχώρησης ενισχύσεων.
- (iv) Παγοποίηση ή μείωση των προϋπολογισμών των διάφορων προγραμμάτων ενισχύσεων και των ατομικών ενισχύσεων.
- (v) Θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων για την παραχώρηση ενισχύσεων στα πλαίσια κάποιου προγράμματος ενισχύσεων.

⁶ Ολόκληρο το ποσό του δανείου που εγγυήθηκε η Κυβέρνηση, παρότι θα πρέπει να διευκρινιστεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενδέχεται να καταχωρηθεί ως κρατική ενίσχυση καθώς η εταιρεία δεν ήταν σε θέση να εξασφαλίσει δανεισμό χωρίς κυβερνητική εγγύηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σκοπός του παραρτήματος αυτού είναι η περιγραφή της μεθοδολογίας και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν για τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην Κύπρο τη διετία 2003-2004, σε σχέση με τα εξής:

- I. Πεδίο της μελέτης/
Εξαιρούμενοι τομείς
- II. Κατηγορίες και μορφές ενισχύσεων
- III. Πηγές δεδομένων και αξιολόγηση του στοιχείου ενίσχυσης

I. Πεδίο της μελέτης/ Εξαιρούμενοι τομείς

Η στατιστική έρευνα εστιάζεται στις κρατικές ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου. Συνεπώς, οι ενισχύσεις προς τους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας δεν περιλαμβάνονται στο συνολικό ύψος των ενισχύσεων στη Δημοκρατία για τα έτη 2003-2004.

Τα παρακάτω μέτρα ή τομείς δεν εξετάστηκαν:

Ενισχύσεις αποδέκτες των οποίων δεν είναι επιχειρήσεις:

Τα πιο κάτω ενδεικτικά μέτρα, εφόσον δεν αφορούν ενισχύσεις προς επιχειρήσεις, δε συνιστούν κρατική ενίσχυση:

- Ενισχύσεις στα νοικοκυριά,
- Ενισχύσεις σε άτομα με ειδικές ανάγκες,
- Ενισχύσεις για έργα υποδομής,
- Ενισχύσεις σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα (π.χ. για έρευνα)
- Ενισχύσεις σε δημόσια κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης.

Μέτρα γενικού χαρακτήρα και άλλα μέτρα

Στη στατιστική έρευνα δεν περιλαμβάνονται γενικά μέτρα εφόσον σε αυτήν την περίπτωση δεν πληρούται μία από τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, δηλαδή η οικονομική ενίσχυση συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής. Παρόλο που τέτοια μέτρα είναι πιθανόν να ταξινομούνται από το κράτος ως ενισχύσεις προς τις κυπριακές επιχειρήσεις, εντούτοις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2004. Ενδεικτικά αναφέρονται τα πιο κάτω μέτρα:

- ο συντελεστής εταιρικού φόρου που επιβάλλεται στις κυπριακές επιχειρήσεις, ο οποίος είναι χαμηλότερος από άλλα κράτη μέλη,
- η γενική μείωση της φορολογίας των καταβληθέντων μερισμάτων προς τους μετόχους,
- η ετήσια γενική διαφημιστική εκστρατεία του ΚΟΤ με σκοπό την προσέλκυση τουριστών,
- η αναστολή είσπραξης επιβατικών τελών και τελών προσγειώσεως στα αεροδρόμια της Δημοκρατίας.

Ενισχύσεις που δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ της Δημοκρατίας και των κρατών μελών της Ε.Ε.

Τα μέτρα που ευνοούν συγκεκριμένες επιχειρήσεις, τα οποία, όμως, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ της Κύπρου και των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε., δε συνιστούν κρατική ενίσχυση. Τα μέτρα αυτά θεωρούνται ότι έχουν καθαρά τοπικό χαρακτήρα, όπως είναι, για παράδειγμα, οι ενισχύσεις προς τα μεμονωμένα μηχανουργεία, κομμωτήρια κ.ά. Επίσης, εξαιρούνται οι ενισχύσεις de minimis (παρόλο ότι γίνεται ειδική αναφορά), οι οποίες λόγω του πολύ μικρού τους ύψους δε δύνανται να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών ή/και δε στρεβλώνουν ούτε απειλούν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό και συνεπώς δεν εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 87 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ.

II. Κατηγορίες και μορφές των ενισχύσεων

Όλες οι ενισχύσεις αντιπροσωπεύουν δαπάνη ή απώλεια εσόδων για τις δημόσιες αρχές και όφελος για τους αποδέκτες. Ωστόσο, το «στοιχείο ενίσχυσης», δηλαδή το τελικό οικονομικό όφελος που εμπεριέχεται στο μεταβιβαζόμενο ονομαστικό ποσό, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο χορήγησης της ενίσχυσης. Για παράδειγμα, η ενίσχυση που χορηγείται με τη μορφή χαμηλότοκου δανείου συνίσταται στο όφελος που προέρχεται από το μειωμένο επιτόκιο και επομένως το στοιχείο της ενίσχυσης είναι πολύ χαμηλότερο από το ύψος του δανείου. Έτσι, μία ενίσχυση θα πρέπει να ταξινομείται σε συνάρτηση με τον τρόπο χορήγησής της. Προς τούτο, έχουν προσδιοριστεί τέσσερις κατηγορίες. Κάθε κατηγορία χαρακτηρίζεται με ένα γράμμα: A, B, C ή D, ακολουθούμενο από τους αριθμούς 1 ή 2, που σημαίνουν, αντίστοιχα, δημοσιονομική ενίσχυση (δηλ. ενίσχυση χορηγούμενη μέσω του προϋπολογισμού) και φορολογική ελάφρυνση (δηλ. ενίσχυση χορηγούμενη μέσω του φορολογικού συστήματος). Στο τέλος προστίθεται και το γράμμα A, όταν είναι γνωστό το στοιχείο ενίσχυσης: λόγου χάρη, C1A αναφέρεται στο στοιχείο ενίσχυσης (A) ενός δανείου με μειωμένο επιτόκιο (C1).

1. Κατηγορία A(A1+A2)

Η πρώτη κατηγορία (A) αφορά ενισχύσεις που μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον αποδέκτη. Με άλλα λόγια, το στοιχείο ενίσχυσης ισούται προς την κεφαλαιακή αξία της ενίσχυσης. Η πρώτη κατηγορία υποδιαιρείται σε δύο ομάδες, ανάλογα με το εάν η ενίσχυση χορηγείται μέσω του προϋπολογισμού (A1) ή μέσω του φορολογικού συστήματος ή του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων (A2).

Ενδεικτικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία A1:

- Επιχορηγήσεις,
- Επιδοτήσεις επιτοκίου που λαμβάνονται απευθείας από τον αποδέκτη,
- Ισοδύναμα επιχορήγησης, π.χ. πώληση ή εκμίσθωση γηπέδων ή ακινήτων του δημοσίου σε τιμές χαμηλότερες των τιμών της αγοράς.

Ενδεικτικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία A2:

- Φορολογικές πιστώσεις,
- Φορολογικές εκπτώσεις, απαλλαγές και μειώσεις φορολογικών συντελεστών,
- Μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης,
- Δασμοφορολογικές απαλλαγές, ελαφρύνσεις.

2. Κατηγορία B1

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στις ενισχύσεις υπό τη μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο επιχειρήσεων. Είναι απαραίτητο να διευκρινίζεται αν η μεταβίβαση οικονομικών πόρων από το Δημόσιο υπό μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο (π.χ. αγορά νέων μετοχών, καταβολή ιδρυτικού κεφαλαίου, αγορά εταιρικών ομολόγων ή μετατροπή τους σε μετοχές κ.ά.) αποτελεί ενίσχυση προς τον αποδέκτη ή απλώς πράξη του Δημοσίου το οποίο εμπλέκεται σε εμπορική δραστηριότητα και ενεργεί ως ιδιώτης επενδυτής υπό κανονικές συνθήκες αγοράς.

3. Κατηγορία C (C1+C2)

Η τρίτη κατηγορία (C) καλύπτει τη μορφή χαμηλότοκου δανείου που χορηγείται από δημόσιες αρχές σε επιχειρήσεις (C1) ή φορολογικής διευκόλυνσης (C2) στις οποίες το στοιχείο ενίσχυσης συνίσταται στους τόκους που εξοικονομούνται από τον αποδέκτη κατά την περίοδο για την οποία το χορηγούμενο κεφάλαιο τίθεται στη διάθεσή του.

4. Κατηγορία D1

Η τελευταία κατηγορία (D1) καλύπτει τις ενισχύσεις που χορηγούνται υπό τη μορφή κρατικών εγγυήσεων. Το ύψος της ενίσχυσης (D1A) είναι κατά κανόνα πολύ χαμηλότερο από τα ονομαστικά ποσά, δεδομένου ότι αντιστοιχεί στο όφελος που λαμβάνει ο αποδέκτης σε τιμές χαμηλότερες από τις τιμές της αγοράς (π.χ. η εξασφάλιση δανείου με χαμηλότερο επιτόκιο από το επιτόκιο της αγοράς ως αποτέλεσμα μίας κυβερνητικής εγγύησης). Εντούτοις, σε ορισμένες περιπτώσεις, μία επιχείρηση είναι αδύνατο να εξασφαλίσει δανεισμό χωρίς κυβερνητική εγγύηση. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται ότι ολόκληρο το ύψος του δανείου αντιστοιχεί στο ύψος της κρατικής ενίσχυσης, δηλαδή το D1 είναι ίσο με το D1A.

III. Πηγές των δεδομένων και αξιολόγηση του στοιχείου ενίσχυσης

Γενικά, το ύψος των χορηγούμενων ενισχύσεων εκφράζεται σε όρους τρέχουσας δαπάνης (ή πραγματικής απώλειας εσόδων στο πλαίσιο των φορολογικών δαπανών). Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν με τη μορφή κυβερνητικής εγγύησης έχουν εκφραστεί σε ισοδύναμα επιχορήγησης.

Τα στοιχεία για τη στατιστική έρευνα έχουν συλλεγεί με βάση τις ετήσιες αναλυτικές εκθέσεις που υποβλήθηκαν στο Γραφείο του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων από τις διάφορες Αρμόδιες Αρχές.

Τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στην Έκθεση λήφθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών:

- Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές
- Η προστιθέμενη αξία του κάθε τομέα
- Το συνολικό εργατικό δυναμικό
- Το σύνολο των εργαζομένων σε κάθε τομέα

Οι συνολικές κυβερνητικές δαπάνες λήφθηκαν από τη Διεύθυνση Προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΟΥ 2001 ΜΕΧΡΙ 2004

**(Νόμοι 30(Ι) του 2001, 122(Ι) του 2001, 139(Ι)
του 2002, 10(Ι) του 2003, 80(Ι) του 2003 και
144 (Ι) του 2004)**

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΜΕΡΟΣ Ι ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Συνοπτικός τίτλος.
2. Ερμηνεία.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ ΚΑΤΑΡΓΕΙΤΑΙ

3. Καταργείται
4. Καταργείται
5. Καταργείται
- 5α. Καταργείται
6. Καταργείται
7. Καταργείται

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ ΕΦΟΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

8. Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων.
9. Τερματισμός Υπηρεσιών
- 9Α. Αρμοδιότητες Εφόρου

ΜΕΡΟΣ ΙV ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΦΟΡΟ

10. Έγκριση από τον Έφορο.
11. Έκδοση γνωμοδότησης από τον Έφορο
12. Παραλαβή κοινοποίησης.
13. Πλήρης κοινοποίηση.
14. Αίτημα παροχής πληροφοριών.
15. Αυτεπάγγελτος έλεγχος.
16. Εκ του Νόμου εξαιρέσεις.
17. Υποχρεώσεις Αρμόδιας Αρχής και δικαιούχου
18. Αδικήματα και ποινές.

ΜΕΡΟΣ V ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

19. Διαδικασία επιτόπιου ελέγχου από την Επιτροπή.
20. Απόδειξη.
21. Αδικήματα και ποινές.
22. Στέγαση Γραφείου του Εφόρου.
23. Έξοδα Γραφείου του Εφόρου.
24. Υποχρέωση εχεμύθειας.

ΜΕΡΟΣ VΙΙ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

25. Κανονισμοί
26. Έναρξη της ισχύος του παρόντος Νόμου.
27. Κατάργηση.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Για σκοπούς εφαρμογής των Άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των ακόλουθων πράξεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας:

(α) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1998 για την εφαρμογή των Άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων ενισχύσεων·

(β) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ· και

(γ) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 για την εφαρμογή των Άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

Συνοπτικός τίτλος.

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμος του 2001.

Ερμηνεία.

2. Στον παρόντα Νόμο, εκτός αν από το κείμενο προκύπτει διαφορετικά -

«Αρμοδία Αρχή» περιλαμβάνει το Υπουργικό Συμβούλιο, κάθε Υπουργό, τα Διοικητικά Συμβούλια νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, τα Δημοτικά Συμβούλια, τα Κοινοτικά Συμβούλια και κάθε δημόσια ή άλλη αρχή όταν αποφασίζει αυτόβουλα ή υλοποιώντας πολιτική του Δημοσίου, την χορήγηση ενίσχυσης οποιασδήποτε μορφής·

«Δημόσιο» σημαίνει το Κράτος, τους Δήμους και τις Κοινότητες·

«δικαιούχος» σημαίνει την επιχείρηση, στην οποία χορηγείται κρατική ενίσχυση ή η οποία δικαιούται χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στα πλαίσια προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης·

«επιτόκιο αναφοράς» σημαίνει το επιτόκιο που ορίζει ανά εξαμηνία ο Έφορος σε γνωστοποίηση του, που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας·

«Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων·

«επιχείρηση» σημαίνει φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ή σύνολο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, που αναπτύσσει οικονομική δραστηριότητα·

«Έφορος» σημαίνει τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ο οποίος καθορίζεται στο άρθρο 8·

«Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 994/98» σημαίνει τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1998 για την εφαρμογή των Άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων·

«Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999» σημαίνει τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ.

«Κεντρικό Μητρώο Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας» σημαίνει το Μητρώο που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 για την εφαρμογή των Άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

«Κοινοτικές πράξεις» σημαίνει τους Κανονισμούς, Οδηγίες και Αποφάσεις των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«κρατική ενίσχυση» σημαίνει κάθε μέτρο το οποίο πληροί όλα τα κριτήρια που καθορίζονται στο Άρθρο 87 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, περιλαμβάνει δε και την επιχορήγηση, την εγγύηση δανείου ή άλλη εγγύηση, την παροχή δανείου με μειωμένο επιτόκιο, την επιδότηση επιτοκίου, τη μείωση ή απαλλαγή από οποιουσδήποτε όρους, φόρους, δασμούς ή τέλη, περιλαμβανομένης της επιταχυνόμενης απόσβεσης επί στοιχείων πάγιου ενεργητικού και της μείωσης ή απαλλαγής κοινωνικών επιβαρύνσεων, την πώληση ή ενοικίαση κινητού ή ακινήτου με ευνοϊκούς όρους, ενισχύσεις που χρηματοδοτούνται από πόρους προερχόμενους από ειδικές εισφορές ή φόρους υπέρ τρίτων, και τη συμμετοχή σε κεφάλαιο επιχείρησης ή παροχή κεφαλαίου υπό περιστάσεις ή όρους διαφορετικούς από εκείνους υπό τους οποίους θα παρείχε το ίδιο κεφάλαιο ιδιώτης επενδυτής.

«Μητρώο κρατικών ενισχύσεων» σημαίνει το Μητρώο, το οποίο τηρεί και φυλάττει ο Έφορος για σκοπούς καταγραφής και διατήρησης στοιχείων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στη Δημοκρατία.

«οικονομική δραστηριότητα» σημαίνει κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά και η οποία, τουλάχιστον καταρχήν, ενδέχεται να ασκείται από ιδιωτικό νομικό πρόσωπο κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

«Συμβουλευτική Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις» σημαίνει την Επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα που συγκροτήθηκε δυνάμει του άρθρου 7 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 και του άρθρου 28 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

«Συνθήκη ΕΚ» σημαίνει τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

ΜΕΡΟΣ II

ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ

3. Καταργήθηκε
4. Καταργήθηκε
5. Καταργήθηκε
- 5Α.Καταργήθηκε
6. Καταργήθηκε
7. Καταργήθηκε

ΜΕΡΟΣ III

ΕΦΟΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Έφορος
Ελέγχου Κρατικών
Ενισχύσεων.

8.-(1) Το Υπουργικό Συμβούλιο, αφού διαβουλευθεί με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, διορίζει πρόσωπο υψηλού επαγγελματικού και ηθικού επιπέδου με ευρεία γνώση των οικονομικών και διαρθρωτικών συνθηκών της κυπριακής οικονομίας, ως Εφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, το οποίο με την ιδιότητά του αυτή είναι υπεύθυνο για την πιστή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

(2) Η θητεία του Εφόρου είναι εξαετής, δύναται δε να ανανεωθεί για ακόμη μια θητεία με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Η αντιμισθία του Εφόρου και οι λοιποί όροι υπηρεσίας του καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και περιλαμβάνονται σε συμβόλαιο που υπογράφει εκ μέρους του Υπουργικού Συμβουλίου ο Υπουργός Οικονομικών.

(3) Ο Έφορος υποβοηθείται στο έργο του από αριθμό υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλων υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι στο Υπουργείο Οικονομικών και που ορίζονται για το σκοπό αυτό από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ή από άλλα πρόσωπα τα οποία προσλαμβάνονται με συμβόλαιο.

(4) Ο Έφορος δε δύναται να κατέχει οποιαδήποτε άλλη θέση ή αξίωμα στη Δημοκρατία ή να απασχολείται σε οποιαδήποτε άλλη εργασία με αμοιβή.

Τερματισμός υπηρεσιών.

9.-(1) Ο Έφορος δύναται κατά τη διάρκεια της θητείας του να υποβάλει γραπτώς προς το Υπουργικό Συμβούλιο την παραίτησή του.

(2) Ο Έφορος δύναται να παυθεί μόνο από το Υπουργικό Συμβούλιο και μόνο για οποιοδήποτε των πιο κάτω ειδικών λόγων:

(α) λόγω πνευματικής ή σωματικής ανικανότητας ή αναπηρίας ή άλλης οποιασδήποτε ανεξαιρέτως ασθένειας καθιστώσης τον Έφορο ανίκανο να εκπληρώσει επαρκώς τα καθήκοντά του·

(β) λόγω ανάρμοστης συμπεριφοράς ή συστηματικής απουσίας ή αμέλειας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του·

(γ) λόγω κήρυξης του σε κατάσταση πτωχεύσεως·

(δ) λόγω καταδίκης του σε ποινικό αδίκημα ατιμωτικό ή που ενέχει ηθική αισχύρωση.

Αρμοδιότητες
Εφόρου.

9Α. Ο Έφορος έχει τις εξής αρμοδιότητες:

(α) Αξιολογεί και εγκρίνει, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 10, τις ενισχύσεις που χορηγούνται στη Δημοκρατία, κατ' εφαρμογή των κανονισμών για την εξαίρεση ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο Άρθρο 87 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ, που έχουν εκδοθεί ή θα εκδοθούν από την Επιτροπή δυνάμει των άρθρων 1 και 2 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98·

(β) γνωμοδοτεί, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 11, για τη συμβατότητα με τους κοινοτικούς κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, επί όλων των προσχεδίων κρατικών ενισχύσεων, που δεν εμπίπτουν στην παράγραφο (α) του παρόντος άρθρου·

(γ) είναι υπεύθυνος για τη γενική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 και των εκτελεστικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί ή που θα θεσπισθούν από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 27 του εν λόγω Κανονισμού, και που καθορίζουν λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες που προβλέπονται από τον Κανονισμό αυτό·

(δ) ελέγχει την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα των παραχωρούμενων κρατικών ενισχύσεων·

(ε) εξασφαλίζει από τις Αρμόδιες Αρχές εκθέσεις για την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα της παραχώρησης κάθε συγκεκριμένης κρατικής ενίσχυσης·

(στ) υποβάλλει στην Επιτροπή οποιαδήποτε στοιχεία που ζητούνται από αυτήν σε σχέση με κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στη Δημοκρατία·

(ζ) συγκεντρώνει, επεξεργάζεται και παρακολουθεί όλες τις πληροφορίες τις σχετικές με κρατικές ενισχύσεις·

(η) ετοιμάζει και διατηρεί ενημερωμένο Μητρώο Κρατικών Ενισχύσεων και Κεντρικό Μητρώο Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας·

(θ) εκπαιδεύει και ενημερώνει όλες τις Αρμόδιες Αρχές και τους εμπλεκόμενους φορείς για θέματα κρατικών ενισχύσεων·

(ι) ετοιμάζει και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Έκθεση για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του που

αναφέρονται στον παρόντα Νόμο, με παρατηρήσεις και εισηγήσεις, και Ετήσια Στατιστική Έρευνα για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων·

(ια) αντιπροσωπεύει τη Δημοκρατία στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις και σε οποιαδήποτε άλλη επιτροπή, σώμα, ομάδα εργασίας, συνέδριο που αφορά σε θέματα παροχής κρατικών ενισχύσεων και που λαμβάνει χώρα είτε στη Δημοκρατία είτε στο εξωτερικό.

ΜΕΡΟΣ IV

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΦΟΡΟ

- Έγκριση από τον Έφορο. 10.-(1) Η Αρμόδια Αρχή πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης κρατικής ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 9Α(α), κοινοποιεί το προσχέδιο της εν λόγω ενίσχυσης στον Έφορο σε κατάλληλο έντυπο.
- (2) Ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης να το αξιολογήσει και να το εγκρίνει ή να το απορρίψει, σε σχέση με τη συμβατότητά του με τους κανονισμούς για εξαίρεση που αναφέρεται στο άρθρο 9Α(α), με αιτιολογημένη απόφασή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.
- (3) Κανένα προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 9Α(α) δεν τίθεται σε ισχύ στη Δημοκρατία, εκτός εάν έχει προηγουμένως εγκριθεί από τον Έφορο.
- Έκδοση γνωμοδότησης από τον Έφορο. 11.-(1) Η Αρμόδια Αρχή πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης κρατικής ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 9Α(β), κοινοποιεί το προσχέδιο της εν λόγω ενίσχυσης στον Έφορο σε κατάλληλο έντυπο.
- (2) Ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του προσχεδίου ενίσχυσης να εκδώσει γνωμοδότηση προς την Αρμόδια Αρχή για τη συμβατότητά του με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.
- (3) Στην περίπτωση που ο Έφορος ζητήσει οποιαδήποτε επιπρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις που αφορούν στο υποβληθέν προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης, η προθεσμία που αναφέρεται στο εδάφιο (2) δύναται να παραταθεί για ακόμα ένα μήνα.
- (4) Το Υπουργικό ή οποιαδήποτε κατά νόμο δημόσια αρχή δεν εγκρίνει οποιοδήποτε προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης χωρίς να έχει εκδοθεί γνωμοδότηση του Εφόρου, εκτός εάν η προθεσμία που αναφέρεται στο εδάφιο (2), ενδεχομένως παραταθείσα όπως αναφέρεται στο εδάφιο (3), έχει παρέλθει.
- Παραλαβή κοινοποίησης. 12. Ο Έφορος ενημερώνει, εντός δέκα ημερών από τη λήψη της κοινοποίησης, κάθε Αρμόδια Αρχή που προβαίνει σε

- κοινοποίηση, σχετικά με την παραλαβή της κοινοποίησης.
- Πλήρης κοινοποίηση. 13. Η κοινοποίηση στον Έφορο προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης πρέπει να είναι πλήρης και επακριβής και να περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την εξέταση από τον Έφορο του κοινοποιηθέντος προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης.
- Αίτημα παροχής πληροφοριών. 14.-(1) Σε περίπτωση που ο Έφορος θεωρήσει ότι τα πληροφοριακά στοιχεία που υπέβαλε η Αρμόδια Αρχή σχετικά με το προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης που κοινοποιήθηκε είναι ελλιπή, ζητά όλες τις αναγκαίες συμπληρωματικές πληροφορίες. Όταν η Αρμόδια Αρχή απαντήσει στο αίτημα αυτό, ο Έφορος την ενημερώνει ότι έλαβε την απάντηση.
(2) Σε περίπτωση που η Αρμόδια Αρχή δεν παρέχει τις ζητούμενες συμπληρωματικές πληροφορίες ή τις παρέχει κατά τρόπο ελλιπή, ο Έφορος προβαίνει σε υπόμνηση και τάσσει μια εύλογη προθεσμία για την υποβολή των πληροφοριών.
- Αυτεπάγγελτος έλεγχος. 15. Εφόσον περιπέσει στην αντίληψη του Εφόρου, ότι έχει γίνει ενέργεια ή παράλειψη που αντιβαίνει προς τις διατάξεις του παρόντος Νόμου, αφού ζητήσει και λάβει πληροφορίες από την Αρμόδια Αρχή αποστέλλει εμπεριστατωμένη γνώμη για την ενέργεια ή την παράλειψη αναλόγως, στην Αρμόδια Αρχή, καθορίζοντας και το χρόνο εντός του οποίου θα πρέπει να αρθεί η παρανομία:
Νοείται ότι η εμπεριστατωμένη γνώμη θα δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.
- Εκ του Νόμου εξαιρέσεις. 16. Δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος Νόμου οι κρατικές ενισχύσεις προς τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία.
- Υποχρεώσεις Αρμόδιας Αρχής και δικαιούχου. 17.-(1) Κάθε Αρμόδια Αρχή οφείλει να κοινοποιεί στον Έφορο οποιοδήποτε μέτρο για συμμετοχή του Δημοσίου σε κεφάλαιο επιχείρησης ή παροχή κεφαλαίου προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο υπό τις ίδιες περιστάσεις ή όρους θα παρείχε το ίδιο κεφάλαιο ιδιώτης επενδυτής.
(2) Κάθε Αρμόδια Αρχή που χορηγεί κρατική ενίσχυση που εγκρίθηκε δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου υποβάλλει ετησίως στον Έφορο έκθεση που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το συνολικό αριθμό των δικαιούχων και το συνολικό ποσό που παραχωρήθηκε.
(3) Η Αρμόδια Αρχή υποχρεούται να τηρεί στοιχεία που να περιλαμβάνουν τα ποσά που παραχωρήθηκαν στον κάθε δικαιούχο για περίοδο δέκα ετών.
(4) Κάθε Αρμόδια Αρχή ή οποιοσδήποτε δικαιούχος προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης, υποχρεούται όπως αν

της/του ζητηθεί τούτο από τον Έφορο, παρέχει κάθε συνδρομή στο επιτελούμενο από αυτόν έργο.

Αδικήματα και ποινές.

18. Σε περίπτωση που -

(α) προσχέδιο κρατικής ενίσχυσης τεθεί σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς την έγκριση ή τη γνωμοδότηση του Εφόρου, ή

(β) ο Έφορος διαπιστώσει κατά τη διαδικασία ελέγχου της υλοποίησης και του τελικού αποτελέσματος κρατικής ενίσχυσης ότι έχει γίνει ενέργεια ή παράλειψη που αντιβαίνει προς τις διατάξεις του παρόντος Νόμου,

ο Έφορος, αφού ακούσει πρώτα τα ενδιαφερόμενα μέρη, και λάβει υπόψη τη φύση και τη βαρύτητα της παράβασης, ανάλογα με την περίπτωση, δύναται με δεόντως αιτιολογημένη απόφασή του να διατάξει το δικαιούχο του προσχεδίου κρατικής ενίσχυσης να επιστρέψει οποιοδήποτε ποσό έχει λάβει καταβάλλοντας και το νόμιμο τόκο.

ΜΕΡΟΣ V

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διαδικασία επιτόπιου ελέγχου από την Επιτροπή.

19. Όλες οι υπηρεσίες υποχρεούνται όπως, αν τους ζητηθεί τούτο από την Επιτροπή, παρέχουν κάθε συνδρομή στη διαδικασία επιτόπιου ελέγχου που μπορεί να διαταχθεί με απόφαση της Επιτροπής δυνάμει του άρθρου 22 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, περιλαμβανομένης της παρουσίασης και εξασφάλισης αντιγράφου πάσης φύσεως εγγράφων.

Απόδειξη.

20.-(1) Κατά τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 19, δεν επιτρέπεται η επίκληση από τις υπηρεσίες ή από λειτουργούς της υποχρέωσης της εχεμύθειας, εκτός εάν πρόκειται για παροχή πληροφορίας ή απάντηση σε ερώτηση ή παρουσίαση εγγράφου ή μέρος εγγράφου που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ της Δημοκρατίας και οποιουδήποτε άλλου κράτους ή διεθνούς οργανισμού ή στην άμυνα ή την ασφάλεια ή την εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας.

(2) Κατά τη διεξαγωγή ενός επιτόπιου ελέγχου, η Επιτροπή δύναται να καλέσει οποιοδήποτε λειτουργό ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο να δώσει οποιαδήποτε μαρτυρία ή να παράσχει οποιαδήποτε πληροφορία ή να προσαγάγει οποιαδήποτε έγγραφα που, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, σχετίζονται με τον έλεγχο που διεξάγει.

Αδικήματα και ποινές.

21. Οποιοσδήποτε που -

(α) χωρίς νόμιμη δικαιολογία παραλείπει να παράσχει οποιαδήποτε πληροφορία που γνωρίζει και η οποία σχετίζεται με τον έλεγχο που διεξάγει η Επιτροπή, ή

(β) χωρίς νόμιμη δικαιολογία αρνείται να παράσχει τα αιτούμενα από την Επιτροπή στοιχεία ή έγγραφα ή ηθελημένα παρακαλώ με οποιοδήποτε τρόπο την παροχή τους, ή

(γ) παρέχει οποιαδήποτε πληροφορία ή στοιχεία, γνωρίζοντας ότι αυτά είναι ανακριβή ή έχει εύλογο λόγο να πιστεύει ότι αυτά δεν είναι ακριβή, ή

(δ) χωρίς νόμιμη δικαιολογία παρακαλώ με οποιοδήποτε τρόπο τον έλεγχο που διεξάγεται από την Επιτροπή, ή

(ε) παρεμποδίζει ή παρενοχλεί την Επιτροπή ή οποιοδήποτε πρόσωπο που συμμετέχει σε έρευνα που διεξάγεται από την Επιτροπή,

είναι ένοχος αδικήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες ή σε πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες λίρες ή και στις δύο αυτές ποινές.

ΜΕΡΟΣ VI

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Στέγαση Γραφείου του Εφόρου.	22. Ο Υπουργός Οικονομικών παραχωρεί κατάλληλο χώρο για τις ανάγκες στέγασης του Γραφείου του Εφόρου.
Έξοδα Γραφείου του Εφόρου.	23.-(1) Όλα τα έξοδα του Γραφείου του Εφόρου καλύπτονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. (2) Ο έλεγχος των κονδυλίων ασκείται από τον Έφορο υπό την ιδιότητά του ως Λειτουργού που ασκεί τον έλεγχο πάνω στα κονδύλια.
Υποχρέωση εχεμύθειας.	24.-(1) Ο Έφορος και κάθε λειτουργός/σύμβουλος που υπάγεται στον Έφορο θεωρεί και χειρίζεται ως απόρρητο κάθε ζήτημα, έγγραφο ή πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση του κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του δυνάμει του παρόντος Νόμου, εκτός στο βαθμό που απαιτείται για την εφαρμογή του παρόντος Νόμου. (2) Πρόσωπο το οποίο παραβαίνει τη δυνάμει του εδαφίου (1) υποχρέωση εχεμύθειας διαπράττει αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή μέχρι χιλίων λιρών ή και με τις δύο αυτές ποινές.

ΜΕΡΟΣ VII

ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Κανονισμοί.	25. Το Υπουργικό Συμβούλιο εκδίδει, κατόπιν πρότασης του Υπουργού Οικονομικών, Κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Νόμου και ειδικότερα για να καθορίσει οποιοδήποτε από τα ακόλουθα θέματα: (α) τα έντυπα κοινοποίησης των προσχεδίων κρατικών ενισχύσεων που οφείλουν να συμπληρώνουν οι Αρμόδιες Αρχές,

	(β) τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, και (γ) το Μητρώο Κρατικών Ενισχύσεων.
Έναρξη της ισχύος του παρόντος Νόμου.	26. Ο παρών Νόμος τίθεται σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004.
Κατάργηση.	27. Με την έναρξη της ισχύος του παρόντος Νόμου καταργούνται -
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 4.5.2001 27.7.2001.	(α) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 4.5.2001 27.7.2001.	(β) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 4.5.2001 27.7.2001.	(γ) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Επαγγελματική Εκπαίδευση) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 27.7.2001.	(δ) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Δημόσιες Ενισχύσεις που χορηγούνται με τη Μορφή Εγγυήσεων) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 4.5.2001 27.7.2001.	(ε) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Προστασία του Περιβάλλοντος) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 27.7.2001.	(στ) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Διάσωση και Αναδιάρθρωση Προβληματικών Επιχειρήσεων) Κανονισμοί του 2001
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 22.2.2001.	(ζ) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Πωλήσεις Γης και Κτιρίων από τις Δημόσιες Αρχές) Κανονισμοί του 2002
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 19.7.2002.	(η) οι περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Δημόσιες Ενισχύσεις Περιφερειακού Χαρακτήρα) Κανονισμοί του 2002
Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο(I): 15.6.2001.	(θ) το περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Διαδικασία Κοινοποίησης) Διάταγμα του 2001.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ/ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΓΚΡΙΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Αριθμός κοινοποίησης/ απόφασης του Εφόρου	Χορηγηθείσες Ενισχύσεις κατ' έτος (€)	
				2003	2004
1	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Σχέδιο συμβουλευτικών υπηρεσιών για μικρομεσαίες επιχειρήσεις	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N410/D77	186.956	227.927
2	Κρατική Χορηγία προς το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	N141/D51	3.600.000	3.380.000
3	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων (ΕΠΑΕ)	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N453/D104	-	-
4	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας - Πέμπτο πρόγραμμα επιχορήγησης ερευνητικών σχεδίων	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N374/D38	100.000	250.000
5	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας - Πρόγραμμα ενίσχυσης νέων ερευνητών Κύπρου - ΠΕΝΕΚ	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N411/D76	178.595	116.606
6	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Σχέδιο καταβολής χορηγημάτων για συμμετοχή στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΜΙΜ (Μεσογειακό Ινστιτούτο Διεύθυνσης)	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N451/D102	9.000	19.000
7	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης στο εξωτερικό	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N415/D98	41.812	68.410

8	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης - Συνήθη	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N447/D100	857.127	890.756
9	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης ζωτικής σημασίας	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N448/D101	834.119	776.862
10	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα αρχικής κατάρτισης - Ταχύρρυθμα	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N446/D99	60.281	33.488
11	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης στο εξωτερικό	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N413/D96	215.564	585.431
12	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης - Συνήθη	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N412/D105	1.248.768	1.073.816
13	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα αρχικής κατάρτισης - Συνήθη	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N414/D97	6.097	6.754
14	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού - Σχέδιο Στελέχωσης Επιχειρήσεων μέσα από την Αξιοποίηση Αποφοίτων Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N452/D103	104.074	83.459
15	Πρόγραμμα μετακίνησης μικρών επιχειρήσεων σε εγκεκριμένες περιοχές	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N52/D12	204.963	153.675

16	Σχέδιο παροχής κυβερνητικών χορηγιών για τεχνολογική αναβάθμιση των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα ⁷	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N55/D15	364.957	-
17	Πρόγραμμα δημιουργίας και λειτουργίας εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N67/D18	28.997	16.220
18	Πρόγραμμα δημιουργίας νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N68/D19	9.769	103.791
19	Σχέδιο παροχής οικονομικής βοήθειας σε επιχειρήσεις /βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων οι οποίες συμμετέχουν με δικά τους έξοδα σε εκθέσεις του εξωτερικού	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N423/D84	-	-
20	Σχέδιο παροχής οικονομικής βοήθειας σε επιχειρήσεις /βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων οι οποίες συμμετέχουν σε εμπορικές εκθέσεις του εξωτερικού που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N422/D85	-	242.958
21	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας - Πρόγραμμα έγκρισης έργων "EUREKA ΚΥΠΡΟΥ"	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N455/D122	30.937	13.020
22	Σχέδιο χορηγιών για μελέτες συγχωνεύσεων - κοινοπραξιών - υπεργολαβιών στο μεταποιητικό τομέα	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N457/D131	-	-
23	Μέτρα και κίνητρα για επενδύσεις σε παρεμφερή τουριστικά έργα	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N47/D13	37.498	16.648

⁷ Αντικαταστάθηκε με το N528/D223

24	Σχέδιο επιδότησης μελετών για διείσδυση επιχειρήσεων σε ξένες αγορές	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N21/D34	8.022	4.200
25	Σχέδιο αξιοποίησης του διεθνούς διαδικτύου (Internet)	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N19/D35	29.190	11.703
26	Σύστημα HACCP για τρόφιμα και ποτά	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N45/D39	60.000	167.451
27	Σχέδιο συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη βιομηχανία	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N17/D50	80.412	110.162
28	Σχέδιο υιοθέτησης προτύπων	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N18/D56	391.488	87.620
29	Σχέδιο επιδότησης εξειδικευμένου λογισμικού	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N20/D61	48.608	3.034
30	Σχέδιο παροχής οικονομικής βοήθειας σε επιχειρήσεις/βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες συμμετέχουν σε εμπορικές αποστολές στο εξωτερικό που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N05/D123	45.800	27.500
31	Σχέδιο παροχής οικονομικής βοήθειας σε επιχειρήσεις/βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες συμμετέχουν σε “Εβδομάδα Κύπρου” στο εξωτερικό που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N06/D124	-	-

32	Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Κυπριακού Κινηματογράφου	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	N459/D193	-	367.000
33	Οικονομική ενίσχυση του φορέα “Pafos Aphrodite Festival Cyprus” για διοργάνωση του φεστιβάλ “Αφροδίτη” Πάφου	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	N390/D174	175.000	175.000
34	Σχέδιο επιχορήγησης για τη δημιουργία, αναβάθμιση ή και συμπλήρωση αθλητικών εγκαταστάσεων με στόχο την ανάπτυξη και προώθηση του αθλητικού τουρισμού	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	N464/D180	-	20.250
35	Ανάπτυξη της Κυπριακής Οικοτεχνίας/Χειροτεχνίας	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N166/D200	345.000	450.000
36	Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης - άμεσης εμπλοκής της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	N498/D205	-	13.726
37	Δέσμη ερευνητικών προγραμμάτων Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη την περίοδο 2003-2005 (Δέσμη 2003-2005)	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N505/D206	-	1.347.753
38	Χορηγία στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων	Υπουργείο Εσωτερικών	N72/D137	515.820	627.000
39	Σχέδιο επιχορήγησης καλλιτεχνικών /πολιτιστικών εκδηλώσεων	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	N509/D214	55.000	163.326
40	Σχέδιο επιχορήγησης μεγάλων καλοκαιρινών εκδηλώσεων	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	N510/D213	300.000	296.394

41	Πρόγραμμα επιχορηγήσεων οργανωμένων φορέων και ατόμων για την ανάπτυξη του πολιτισμού της Κύπρου	Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού	N392/D195	637.000	850.000
42	Σχέδιο αυτοεργοδότησης επαναπατριζομένων	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	N461/D143	-	-
43	Χορηγία στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου	Υπουργείο Εσωτερικών	N512/D216	16.000.000	17.480.478 ⁸
44	Σχέδιο Χορηγιών για Εξοικονόμηση Ενέργειας και Ενθάρρυνση της Χρήσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N513/D217	-	-
45	Αναπτυξιακό πρόγραμμα για το μεταποιητικό τομέα σε περιοχές της υπαίθρου	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N521/D218	-	-
46	Παράταση του υφιστάμενου χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων μέχρι το 2006	Γραφείο Προγραμματισμού	N524/D219	-	-
47	Σχέδιο χορηγιών προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για προώθηση εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό ⁹	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	N526/D220	-	-
48	Σχέδιο Παροχής Κυβερνητικών Χορηγιών για Τεχνολογική Αναβάθμιση του Μεταποιητικού Τομέα	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N528/D223	-	1.722.256

⁸ Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται και η κυβερνητική εγγύηση επί δανείου ύψους £6.000.000

⁹ Αντικαταστάθηκε με το N553/D238

49	Αποπληρωμή Παλαιών Δανείων του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Ρ.Ι.Κ.)	Υπουργείο Εσωτερικών	N531/D225	-	519.522
50	Σχέδιο παροχής κυβερνητικών χορηγιών για ενίσχυση της εργαστηριακής υποδομής στην Κύπρο	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N533/D226	-	-
51	Σχέδιο παροχής χορηγιών για την Προστασία του Περιβάλλοντος από τη Βιομηχανική Ρύπανση ¹⁰	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N532/D227	-	-
52	Σχέδιο παροχής κινήτρων για πρόσληψη ατόμων με σοβαρή αναπηρία στον ιδιωτικό τομέα	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	N546/D234	-	-
53	Σχέδιο καταβολής κοινωνικών ασφαλίσεων τόσο σε εργοδότες όσο και σε εργοδοτούμενα άτομα με αναπηρία	Τμήμα Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	N547/D235	-	-
54	Σχέδιο επιχορήγησης εργοληπτικών επιχειρήσεων για την αναβάθμιση του εξοπλισμού τους	Κέντρο Παραγωγικότητας	N543/D236	-	-
55	Πρόγραμμα Παροχής Πρόσβασης σε Ερευνητικές Υποδομές του Εξωτερικού	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N541/D237	-	-
56	Σχέδιο Παροχής Χορηγιών προς Μικρές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις για Προώθηση Εναλλακτικών Οικονομικών Δραστηριοτήτων που Σχετίζονται με τον Αγροτουρισμό	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	N553/D238		

¹⁰ Αντικαταστάθηκε με το N544/Γν.2

57	Σχέδιο Επιδότησης Θέσεων Εργασίας για Λήπτες Δημόσιου Βοηθήματος στον Ιδιωτικό Τομέα	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	N554/D239		
58	Πρόγραμμα Ερευνητικής Συνεργασίας με Διακεκριμένους Επιστήμονες του Εξωτερικού	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	N542/D240		
59	Ενίσχυση Διάσωσης των Κυπριακών Αερογραμμών	Υπουργείο Οικονομικών	N550/Γν.1	-	-
60	Σχέδιο Παροχής Χορηγιών για την Προστασία του Περιβάλλοντος από τη Βιομηχανική Ρύπανση - Αναθεώρηση του Σχεδίου	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	N544/Γν.2	-	-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συνοπτική Κατάσταση Ενισχύσεων De Minimis που χορηγήθηκαν το 2003 και 2004 κατά πρόγραμμα

A/A	Αρμόδια Αρχή	Τίτλος Προγράμματος	2003 (£)	2004 (£)
0		Ατομικές Ενισχύσεις	180.846,66	477.936,70
1	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Επιχειρήσεις/Βιομηχανίες Κυπριακών προϊόντων οι οποίες συμμετέχουν με δικά τους έξοδα σε εκθέσεις του εξωτερικού	21.789,00	124.533,75
2	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Επιχειρήσεις/Βιομηχανίες Κυπριακών προϊόντων οι οποίες συμμετέχουν σε εμπορικές εκθέσεις του εξωτερικού που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	156.026,68	256.552,00
3	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	Σχέδιο Ενίσχυσης Υποδομής Κατάρτισης	78.663,52	6.789,65
4	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε παραγωγούς/βιομηχάνους/εξαγωγείς για διερεύνηση ξένων αγορών	7.791,50	7.654,50
5	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε εξαγωγείς υπηρεσιών για διερεύνηση ξένων αγορών	1.308,00	-
6	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε εξαγωγείς υπηρεσιών οι οποίοι συμμετέχουν σε εμπορικές εκθέσεις του εξωτερικού που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	11.174,00	-
7	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε εξαγωγείς υπηρεσιών οι οποίοι συμμετέχουν με δικά τους έξοδα σε εκθέσεις του εξωτερικού	-	-
8	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε επιχειρήσεις/βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες συμμετέχουν σε "Εβδομάδα Κύπρου" στο εξωτερικό που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	-	-

9	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ενισχύσεις σε επιχειρήσεις/ βιομηχανίες κυπριακών προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες συμμετέχουν σε εμπορικές αποστολές στο εξωτερικό που οργανώνει το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	-	-
10	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	Εφαρμογή συστημάτων ISO 9001: 2000, ISO 14001, HACCP και GREEN GLOBE 21 σε ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα	-	61.500,00
11	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	Σχέδιο επιχορήγησης για τη δημιουργία, αναβάθμιση ή/ και συμπλήρωση αθλητικών εγκαταστάσεων με στόχο την ανάπτυξη και προώθηση του αθλητικού τουρισμού	30.000,00	75.421,46
12	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο παροχής χορηγιών για τεχνολογική αναβάθμιση του μεταποιητικού τομέα για το 2001	1.012.961,00	385.046,00
13	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Πρόγραμμα ενίσχυσης γυναικείας επιχειρηματικότητας	11.650,00	50.041,00
14	Δήμος Πάφου	Μίσθωση βιοτεχνικών οικοπέδων (Δήμος Πάφου)	19.137,66	48.706,20
15	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Ελεύθερη ζώνη Λάρνακας	1.032,85	2.086,49
16	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική περιοχή Στροβόλου	27.744,18	5.792,88
17	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική περιοχή Λεμεσού (Φάση Β)	-	-
18	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική περιοχή Αθηνών	18.929,87	22.010,81
19	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	Σχέδιο επιχορήγησης αδειούχων ξεναγών που εξασφαλίζουν άδεια ξενάγησης σε γλώσσες που υπάρχει έλλειψη	-	-

20	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο κυβερνητικών εγγυήσεων για δανειοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα	-	1.140,70
21	Υπουργείο Εσωτερικών	Πρόγραμμα αναζωογόνησης περιοχών πράσινης γραμμής Λευκωσίας σε καταστηματαρχες στην περιοχή της παλιάς Λευκωσίας για τον εξωραϊσμό των προσόψεων και διαμόρφωση/ ανακαίνιση εσωτερικών χώρων των καταστημάτων	-	-
22	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική περιοχή Αγίου Αθανασίου (Φάση Α)	1.003,64	-
23	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική περιοχή Ύψωνα	72.821,94	94.611,75
24	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Πρόγραμμα δημιουργίας νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων	30.000,00	106.575,00
25	Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	Σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης 2004-2006 (Ενθάρρυνση και ενίσχυση χειροτεχνικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας από κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων)	-	-
26	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο παροχής κυβερνητικών χορηγιών de minimis για ενίσχυση της εργαστηριακής υποδομής στην Κύπρο	-	-
27	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο παροχής κυβερνητικών χορηγιών de minimis για εργαστηριακό έλεγχο στο εξωτερικό	-	-
28	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο παροχής κυβερνητικών χορηγιών για το σύστημα HACCP για τα τρόφιμα και ποτά	-	-
29	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Πρόγραμμα δημιουργίας και λειτουργίας εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων	-	84.025,00

30	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Πρόγραμμα ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας	-	-
31	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	Σχέδιο επιχορήγησης αθλητικών εγκαταστάσεων	-	-
32	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Σχέδιο παροχής αναδρομικών χορηγιών για την προστασία του περιβάλλοντος από τη βιομηχανική ρύπανση	238,00	407,00
33	Υπηρεσία Περιβάλλοντος	Πρόγραμμα ενίσχυσης, ανάκτησης και ανακύκλωσης συσκευασίας και αποβλήτων συσκευασίας	-	342.000,00
34	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική Περιοχή Κοκκινотριμιθιάς	-	3.735,92
35	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Χορηγία προς επιχειρηματικούς συνδέσμους εγγεγραμμένους στο ΚΕΒΕ	-	-
36	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	Σχέδιο παροχής συμβουλών, καθοδήγησης και κατάρτισης εργαζομένων σε μικροεπιχειρήσεις με απασχόληση 1-4 άτομα	-	-
37	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Παραχώρηση χορηγιών σε αιτητές του σχεδίου παροχής χορηγιών για εξοικονόμηση ενέργειας και ενθάρρυνση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	-	-
38	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Βιομηχανική Περιοχή Εργατών	-	-
39	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	Τέλη απόρριψης λυμάτων στο σταθμό επεξεργασίας οικιακών λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων Βαθιάς Γωνιάς	-	-
40	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	Σχέδιο παροχής χορηγιών προς μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις για προώθηση εναλλακτικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό	-	-
ΣΥΝΟΛΟ			1.688.336,00	2.156.566,81